

Regionala utvecklingsförvaltningen

Motion - Näringslivsråd kan lyfta näringslivsklimatet i länet

Förslag till beslut

Regionala utvecklingsnämnden föreslår att regionfullmäktige besvarar motion - Näringslivsråd kan lyfta näringslivsklimatet i länet med hänvisning till redovisat yttrande.

Bakgrund

I motion - Näringslivsråd kan lyfta näringslivsklimatet i länet föreslår Pär-Gustav Johansson (M):

- Att den regionala utvecklingsförvaltningen ges i uppdrag att tillsammans med näringslivet i länet etablera ett näringslivsråd.

Yttrande

Kalmar läns utvecklingsstrategi 2030, Klimat att växa i, har som mål att stärka konkurrenskraften hos länets näringsliv. En långsiktigt hållbar tillväxt förutsätter ett högt värdeskapande i näringslivet, många globalt konkurrenskraftiga företag och en dynamik i näringslivet där nya företag kan starta, utvecklas och ha goda förutsättningar att växa.

Eftersom många av insatserna i den regionala utvecklingsstrategin syftar till att stärka näringslivets utveckling och konkurrenskraft är det viktigt att på olika sätt involvera representanter för näringslivet. Hur samverkan ska se ut bör anpassas efter behov och frågans karaktär. Det kan därför finnas behov av flera forum för samverkan mellan Region Kalmar län och näringslivet.

Regionstyrelsen fattade i maj beslut om att till hösten 2019 inrätta ett Tillväxtforum, där näringslivets organisationer på regional nivå representerade av LRF, Svenskt Näringsliv, Företagarna, Sydsvenska Handelskammaren tillsammans med Region Kalmar län och Länsstyrelsen ingår.

Syftet är att stärka samarbete med näringslivet och främja den regionala utvecklingen i länet. Det kan vara frågor om infrastruktur, smart specialisering och annat som är viktigt för näringslivets utveckling.

Tillväxtforum fyller den funktion som motionen om näringslivsråd efterfrågar.

Sofia Moestedt
basenhetschef

Bilagor

Motion – Näringslivsråd kan lyfta näringslivsklimatet i länet

LANDSTINGET I KALMAR
INK 2019-01-28
D.nr.....
HANDLÄGGES AV:
KOPIA TILL

Motion till Regionfullmäktige i Kalmar län från Pär-Gustav Johansson (M) och Åke Berg (M) den 28 januari 2019

Näringslivsråd kan lyfta näringslivsklimatet i länet

Bruttoregionalprodukten (BRP) i Kalmar län har minskat under perioden 2008-2017. Det placerar länet i botten, tillsammans med Blekinge och Norrbotten, de enda andra länen i landet som har negativ BRP-utveckling under samma period. Samtidigt placerar sig nio av kommunerna i Kalmar län på nedre halvan när Svenskt Näringsliv genomför sin rakning av näringslivsklimatet i landet.

Region Kalmar län måste ta ett ökat samordnande ansvar för att vända denna utveckling.

Moderaterna värnar om företagarna och företagarnas villkor. Vi anser att företagarnas möjligheter att utvecklas och växa är en strategisk fråga för regionen som måste prioriteras och komma upp på agendan i flera politiska forum. Det behövs ett särskilt forum där näringslivets företrädare och regionpolitiker kan träffas. Detta forum ska vara en mötesplats för kontinuerlig, konstruktiv och fördjupad dialog med utrymme för frågor, förslag och samtal. Det ska också vara frekvent återkommande. Syftet med ett sådant forum är att kunna prioritera och vidta rätt åtgärder för att vända utvecklingen, samt att identifiera och lyfta frågor med betydelse för det regionala näringslivet, som regionen inte har beslutanderätt om, uppåt mot regering och myndigheter.

Näringslivet bidrar med resurser till reformer och offentliga satsningar på lokal och regional nivå. Att näringslivet utvecklas gynnsamt så att arbetstillfällena ökar och fler människor lockas att bo och arbeta i länet, är det enda långsiktigt hållbara sättet att få större resurser till fler reformer och satsningar i regionen och kommunerna.

Utifrån detta vill vi föreslå regionfullmäktige besluta,

att Den regionala utvecklingsförvaltningen ges i uppdrag att tillsammans med näringslivet i länet etablera ett näringslivsråd.

Pär-Gustav Johansson
Kalmar

Åke Bergh
Hultsfred

Regionala utvecklingsnämnden

Handlingsprogram för en fossilbränslefri region

Förslag till beslut

Regionala utvecklingsnämnden föreslår att regionfullmäktige antar ”Handlingsprogram för en fossilbränslefri region”, daterad april 2019.

Bakgrund

Handlingsprogrammet för en fossilbränslefri region är ett av flera handlingsprogram under länets regionala utvecklingsstrategi. Förslaget till handlingsprogram har, efter beslut i regionförbundets och landstingets styrelser, varit ute på remiss under perioden december 2018 till mars 2019.

Handlingsprogrammet förtydligar och konkretiserar RUSens övergripande strategier. Det innehåller också mål och delstrategier, samt prioriterade aktiviteter för regional samhandling. Handlingsprogrammet avgränsas därmed till områden av strategisk betydelse och till insatser som kräver samhandling mellan olika aktörer och över gränser. Det innebär att dokumentet inte omfattar allt utvecklingsarbete för en fossilbränslefri region.

Samrådsredogörelsen sammanfattar och kommenterar de synpunkter som kommit in under remisstiden.

Det slutliga handlingsprogrammet för en fossilbränslefri region har ändrats, enligt vad som redovisas i samrådsredogörelsen. Delmål 2.2 (Flyg) och delmål 3.3 (Offentliga bostäder och lokaler) har ändrats. En aktivitet har tagits bort (Plattform för bioekonomi) och två har tillkommit (Fossilbränslefria arbetsmaskiner respektive Koldioxidbudget för länets kommuner). Dessutom har några fakta- och språkfel rättats.

Handlingsprogrammet för en fossilbränslefri region antas av Länsstyrelsen Kalmar län samt av Region Kalmar län. Bifogad version har stämts av med länsstyrelsen.

Sofia Moestedt
basenhetschef
Samhällsplanering och tillväxt

Carolina Gunnarsson
miljösamordnare

Bilagor

1. Handlingsprogram för en fossilbränslefri region. April 2019.
2. Samrådsredogörelse. 2019-04-10.

Handlingsprogram för Fossilbränslefri region 2030

Kalmar län

April 2019

[Handlingsprogrammet ingår i Kalmar läns regionala
utvecklingsstrategi]

nooil.

Innehåll

	Sid
Förord	4
Inledning	5
Strategier för ett fossilbränslefritt Kalmar län	9
Handlingsprogram – mål och aktiviteter	
1. fossilbränslefri energiproduktion	11
2. fossilbränslefri energianvändning	15
3. effektiv energianvändning	18
4. växande näringsliv för hållbar utveckling	22
5. kunskap, medvetenhet och hållbar konsumtion	24
Samarbeten	25
Definitioner och utgångspunkter	26
Källor	29
Bilaga 1, Kalmar län	30
Bilaga 2, Några tankeexperiment	33
Bilaga 3, Sammanställning över samtliga mål, delmål och aktiviteter	34

Förord

Arbetet för att minska klimatutsläppen är en global fråga av största vikt. Utvecklingen styrs till stora delar av internationella och nationella beslut, men åtgärderna måste genomföras lokalt.

Styrelsen för Regionförbundet i Kalmar län satte år 2006 som mål att länet år 2030 ska vara en fossilbränslefri region. Sedan dess har energi- och klimatarbetet varit en viktig del i det regionala utvecklingsarbetet.

Utgångspunkten är att arbetet ska leda till minskade utsläpp av fossil koldioxid, en effektivare energianvändning och ett växande näringsliv som bidrar till hållbar utveckling. Här ska offentlig sektor gå före och visa att det är möjligt att kombinera ambitiösa klimatmål med hållbar tillväxt.

Den största utmaningen finns inom transportsektorn. Länets aktörer – enskilda, företag, organisationer och myndigheter – kan göra mycket, men framtiden avgörs till stora delar av frågor som ligger utanför vad dessa aktörer själva kan besluta om. Här krävs teknikutveckling, samt nationella och internationella beslut och styrmedel för en hållbar transportsektor.

Handlingsprogrammet vänder sig till förtroendevalda och tjänstemän i offentlig sektor i Kalmar län, men också till företrädare för näringsliv, myndigheter och föreningsliv. Utifrån våra olika uppdrag har vi alla olika roller och ansvar i genomförandet. Handlingsprogrammet rör Kalmar län som geografisk yta och avgränsas till områden av strategisk betydelse och till insatser som kräver samhandling mellan olika aktörer och över gränser. Det innebär att handlingsprogrammet inte omfattar allt utvecklingsarbete för en fossilbränslefri region.

Målen är satta till 2025 respektive 2030 medan de prioriterade aktiviteterna har tidsperspektivet 2019 - 2022. Listan över aktiviteter kommer därefter att behöva uppdateras. Dokumentet kommer att arbetas in i länets energi och klimatstrategi, vilken ska vara färdigställd och antagen hösten 2019.

Dokumentet har antagits av Region Kalmar län och länsstyrelsen, som ett underlag för länets utvecklingsarbete. Vi hoppas att också kommunerna ställer sig bakom dokumentet, antar motsvarande mål för respektive kommun, samt tar fram egna handlingsplaner.

Thomas Carlzon
Landshövding
Länsstyrelsen Kalmar län

Anders Henriksson
Ordförande
Region Kalmar län

Inledning

Styrelsen för Regionförbundet i Kalmar län satte 2006 som mål att länet år 2030 ska vara en fossilbränslefri region. Sedan dess har energi- och klimatarbetet varit en viktig del i det regionala utvecklingsarbetet. Arbetet, som samordnas av länets klimatkommission, drivs gemensamt och baseras på ett handlingsprogram med gemensamma mål, strategier och prioriterade aktiviteter.

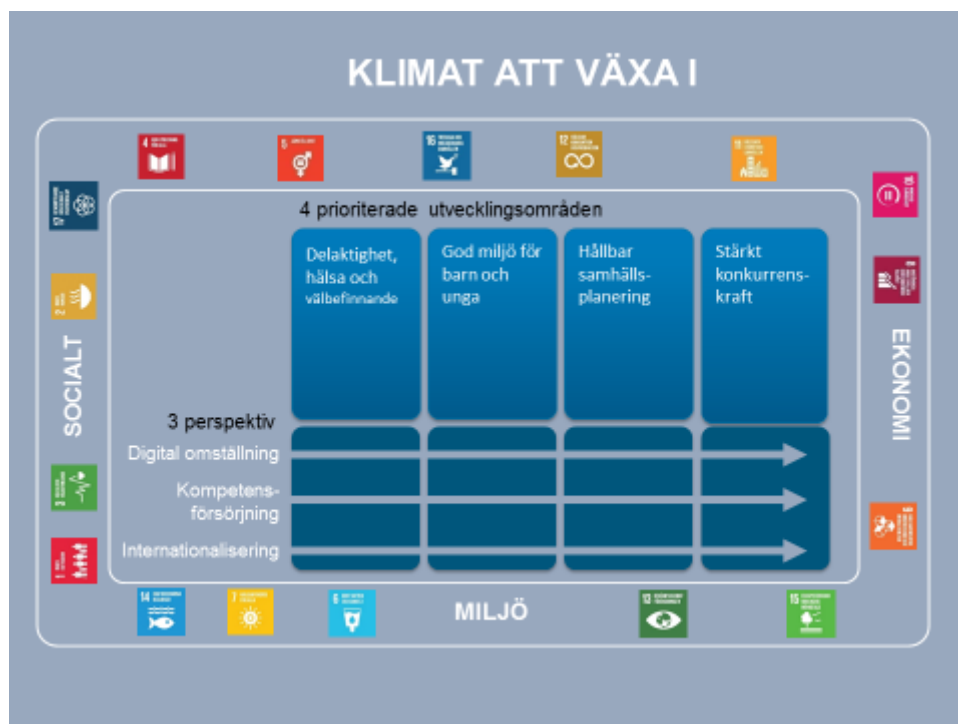
Regionförbundets styrelse uppdrog åt länets klimatkommission att ta fram förslag till reviderat handlingsprogram för fossilbränslefri region. Klimatkommission Kalmar län lämnade ett sådant förslag i början av år 2018, ett förslag som sedan bearbetats vidare. Landstinget och regionförbundet bildade vid årsskiftet 2018/2019 en ny regionkommun – Region Kalmar län. I och med detta upphörde Regionförbundet i Kalmar län. De regionala utvecklingsfrågorna hanteras istället av en regional utvecklingsnämnd inom Region Kalmar län.

Handlingsprogrammet för en fossilbränslefri region omfattar i första hand energi- och klimatpåverkan från energiförsörjning (inklusive el), transporter och arbetsmaskiner i Kalmar län. Programmet föreslår också några aktiviteter för att minska länets indirekta klimatpåverkan. Övriga klimatgaser ingår inte.

Den som pekas ut som ansvarig har uppdraget att se till att arbetet med respektive aktivitet fortsätter, d.v.s. att initiera och samordna fortsatt samarbete. Det betyder inte att denna organisation ansvarar för att aktiviteten verkligen genomförs. Detta eftersom flera av de prioriterade insatserna kräver samarbete och gemensamma överenskommelser och ofta också separata formella beslut.

Klimat att växa i – regional utvecklingsstrategi för Kalmar län

Kalmar läns regionala utvecklingsstrategi (RUS) är en övergripande strategi för länets utveckling och anger en långsiktig riktning för utvecklingsarbetet i Kalmar län. RUS:en är en vägvisare som pekar ut i vilken riktning vi vill att länet ska utvecklas. Genom att arbeta mot en gemensam målbild skapar vi tillsammans förutsättningar för att Kalmar län ska bli en plats att växa på.

Länets regionala utvecklingsstrategi innehåller bland annat följande delstrategi:

”Minska klimatpåverkan och anpassa samhället till ett förändrat klimat.

Utsläppen av klimatpåverkande gaser från Kalmar län ska minska, totalt sett och inom alla sektorer. I dag kommer de största utsläppen från jordbruk, transporter och energiförsörjning vilket gör dessa sektorer till prioriterade områden. Vi ska också arbeta för att länet ska vara fossilbränslefritt år 2030. Redan idag kommer två tredjedelar av den energi som används i länet från förnybara energikällor. Utgångspunkten är att arbetet ska leda till minskade utsläpp av fossil koldioxid, en effektivare energianvändning och ett växande näringsliv som bidrar till hållbar utveckling. Här ska offentlig sektor gå före och visa att det är möjligt att kombinera ambitiösa klimatmål med hållbar tillväxt.

Samtidigt måste vi också börja anpassa samhället till ett framtida klimat med högre temperaturer, förändrade nederbörds mängder, förhöjda vattennivåer och mer frekventa extrema vädersituationer.”

Hur arbetet ska genomföras beskrivs vidare i fördjupade handlingsprogram och planer. Detta handlingsprogram för en fossilbränslefri region är en sådan fördjupning. Handlingsprogrammet vänder sig till förtroendevalda och tjänstemän i offentlig sektor i Kalmar län, men också till företrädare för näringsliv, myndigheter och föreningsliv. Utifrån våra olika uppdrag har vi alla olika roller och ansvar i genomförandet. Ett exempel är länets energibolag, som med egna resurser kan fungera som viktiga motorer för omställning.

Handlingsprogrammet definierar de utmaningar och möjligheter kopplade till regional utveckling som bedöms ha störst betydelse för länet de närmaste åren. Dokumentet innehåller mål och strategier, samt ett antal prioriterade aktiviteter. Dessa avgränsas till områden av strategisk betydelse och till aktiviteter som kräver samhandling mellan olika aktörer och över gränser. Det innebär att handlingsprogrammet inte omfattar allt utvecklingsarbete för en fossilbränslefri region. Målen är satta till 2025 respektive 2030 medan de prioriterade aktiviteterna har tidsperspektivet 2019 - 2022. Listan över aktiviteter kommer därefter att behöva uppdateras.

Handlingsprogrammet för en fossilbränslefri region är en del i ett större läns gemensamt arbete för minskad klimatpåverkan och god regional utveckling. Exempel på andra viktiga regionala måldokument är Kalmar läns energi- och klimatstrategi, länstransportplanen, kollektivtrafikstrategin, den regionala digitala agendan, samt åtgärdsprogrammet för länets miljömål.

Det klimatpolitiska ramverket

EU antog år 2014 ett [klimatpolitiskt ramverk 2030](#) samt en så kallad ”roadmap” för 2050. Lagförslag kring energipaket och utsläppsrätter ska lägga grunden för att uppnå följande:

- Minst 40 procents minskning i utsläpp av växthusgaser (jämfört med 1990)
- Minst 27 procents andel förnybart
- Minst 27 procent högre energieffektiviteten jämfört med ”business as usual”

År 2018-2019 händer det mycket inom EU när det gäller minskade koldioxidutsläpp. EU-kommissionen arbetar till exempel med ett stort energipaket, nya förslag inom transportsektorn och bindande utsläppsmål för olika sektorer och på nationell nivå. Detta kommer att få en stor påverkan också på det regionala energi- och klimatarbetet och är något som vi måste förhålla oss till framåt. Dock vet vi inte utfallet när detta handlingsprogram skrivs. Därför finns det anledning att ha ett relativt kort perspektiv på handlingsprogrammets aktiviteter.

Riksdagen har antagit ett klimatpolitiskt ramverk för Sverige som innehåller nya klimatmål, en klimatlag och ett klimatpolitiskt råd. Klimatlagen trädde i kraft den 1 januari 2018 och innebär att varje regering har en skyldighet att föra en klimatpolitik som utgår från de klimatmål som riksdagen har antagit. Varje regering ska också tydligt redovisa hur arbetet med att nå målen fortskrider.

Sveriges klimatmål gäller samtliga klimatgaser, det vill säga inte bara koldioxid från transporter, arbetsmaskiner och energiförsörjning, vilket ju är avgränsningen i handlingsprogrammet för *fossilbränslefri region*. Klimatmålen beskrivs så här på regeringens hemsida:

”Senast år 2045 ska Sverige inte ha några nettoutsläpp av växthusgaser till atmosfären, för att därefter uppnå negativa utsläpp. Negativa utsläpp innebär att utsläppen av växthusgaser från verksamheter i Sverige är mindre än till exempel den mängd koldioxid som tas upp av naturen som en del av kretsloppet, eller mindre än de utsläpp Sverige bidrar till att minska utomlands genom att investera i olika klimatprojekt. De kvarvarande utsläppen från verksamheter inom svenskt territorium ska dock vara minst 85 procent lägre än utsläppen år 1990.

Utsläppen i Sverige i de sektorer som kommer att omfattas av EU:s ansvarsfördelningsförordning, bör senast år 2030 vara minst 63 procent lägre än utsläppen 1990, och minst 75 procent lägre år 2040. Utsläppen som omfattas är främst från transporter, arbetsmaskiner, mindre industri- och energianläggningar, bostäder och jordbruk. Dessa utsläpp ingår inte i EU:s system för handel med utsläppsrätter, som omfattar det mesta av utsläppen från industrin, el- och fjärrvärmeproduktion samt flygningar med start och landning inom det europeiska ekonomiska samarbetsområdet EES. På motsvarande sätt som för det långsiktiga målet finns även möjlighet att nå delar av målen till år 2030 och 2040 genom kompletterande åtgärder, såsom ökad upptag av koldioxid i skog eller genom att investera i olika klimatprojekt utomlands. Sådana åtgärder får användas för att klara högst 8 respektive 2 procentenheter av utsläppsminskningarna år 2030 och 2040.

Utsläppen från inrikes transporter, utom inrikes flyg, ska minska med minst 70 procent senast år 2030 jämfört med 2010. Anledningen till att inrikes flyg inte ingår i målet är att inrikes flyg ingår i EU:s system för handel med utsläppsrätter.”

Agenda 2030

Under 2015 beslutade FN:s medlemsländer att förbinda sig till 17 globala hållbarhetsmål som ersätter Milleniemålen. Dessa mål ska vara uppfyllda till år 2030, varför vi i Sverige ibland refererar till dem som Agenda 2030. Målen handlar om att avskaffa extrem hunger, minska ojämlikheter, främja fred och rättvisa, och lösa klimatkrisen.

Arbetet för en *fossilbränslefri region* ska inte bara leda till minskad klimatpåverkan, fler jobb och mer export. Även hållbarhetsbegreppets övriga dimensioner måste uppmärksammas. Här utgör Agenda 2030 och FN:s globala hållbarhetsmål ramen. Genom att sätta in handlingsprogrammet i detta större perspektiv är det lättare för företag och organisationer att koppla på sitt eget hållbarhetsarbete och på så sätt hitta samverkansytor. Detta bäddar för möjligheter till gemensamma projekt och till att få fler engagerade i arbetet för en *fossilbränslefri region*.

Detta handlingsprogram har tydligast koppling till följande Agenda 2030-mål:

- 3. God hälsa och välbefinnande
- 7. Hållbar energi för alla
- 9. Hållbar industri, innovationer och infrastruktur
- 11. Hållbara städer och samhällen
- 12. Hållbar konsumtion och produktion
- 13. Bekämpa klimatförändringarna
- 15. Ekosystem och biologisk mångfald
- 17. Genomförande och globalt partnerskap

Lägga in en sida med bild över strukturen, jmf sidan 16 i kulturplanen?

Strategier för ett fossilbränslefritt Kalmar län

I Kalmar län ska vi tillämpa en helhetssyn på klimat- och energifrågorna. Det innebär att vi ska utgå från Agenda 2030 och genomföra val och åtgärder med hänsyn till miljömässig, social och ekonomisk hållbarhet, men också med hänsyn till regional nytta och livscykelperspektivet. Genom att vara medvetna energianvändare och bygga vårt agerande på kunskap och erfarenheter kan vi använda rätt energi till rätt saker.

Våra strategier är att:

- **Minimera** och effektivisera användningen av energi och råvaror.
- **Cirkulera** resurser, genom att se avfall som en tillgång.
- **Konvertera** från fossil energi till förnybar sådan.
- **Producera** förnybar energi, men också tjänster och produkter som underlättar övergången till ett fossilbränslefritt samhälle.
- **Kompensera** de klimatutsläpp vi inte kan undvika.

Strategierna hjälper oss att nå uppsatta mål. Det finns också andra delar som är viktiga för att lyckas och som handlar om hur vi arbetar tillsammans.

Vi ska

- i allt arbete inkludera länets regionala utvecklingsstrategis tre horisontella perspektiv – kompetensförsörjning, digital omställning och internationellt samarbete
- profilera regionen som en föregångare när det gäller klimatfrågor och hållbar tillväxt och aktivt nyttja möjligheten till pilot- och demonstrationsprojekt
- samarbeta över administrativa och geografiska gränser och aktivt söka ny kunskap och nya samarbeten såväl inom som utom landet
- tänka nytt, ifrågasätta gamla mönster och prova nya lösningar
- underlätta för företag, organisationer och enskilda att öka sin kunskap och medvetenhet och att kunna agera på ett klimatriktigt sätt
- vara aktiva i påverkansarbete när det gäller frågor som är strategiska för regionen

Fossilbränslefria transporter - den största utmaningen

Målet om att Kalmar län ska bli en *fossilbränslefri region*, och definitionen av detta mål, antogs 2006. För att nå dit behöver samtliga mål 1-3 förverkligas (fossilbränslefri energiproduktion, fossilbränslefri energianvändning, effektiv energianvändning). Dessutom är mål 4, om att bidra till ett växande näringsliv, viktigt ur perspektivet regional utveckling.

Transportmålen är svårast att nå, och därmed kanske viktigast att prioritera i det länsgemensamma arbetet. Mål och aktiviteter för fossilbränslefria transporter beskrivs i avsnitt 1.1, 2.1 och 3.1.

Klimatsamverkan Kalmar län

Klimatsamverkan Kalmar län är ett gemensamt initiativ av länsstyrelsen och regionförbundet (numera Region Kalmar län). *Klimatsamverkan Kalmar län* ska öka takten i genomförandet av länets energi- och klimatmål, bidra till att anpassa samhället till ett förändrat klimat och finna nya metoder och lösningar för att nå uppsatta mål. I uppdraget ingår att vara ett forum för informations- och erfarenhetsutbyte samt ökad kunskap, synliggöra det pågående energi- och klimatarbetet, föreslå åtgärder, aktiviteter och prioriteringar till respektive berörd huvudman, följa upp och utvärdera utvecklingen inom berörda samverkansområden samt bidra till ökat samarbete med andra regioner.

Samverkansområden:

- Minskade klimatutsläpp från fossila bränslen (*fossilbränslefri region*)
- Minskade klimatutsläpp, övriga klimatgaser
- Klimatanpassning

Arbetet samordnas i klimatkommissionen, som består av personer med bred erfarenhet från offentlig, privat och akademisk sektor.

Detta handlingsprogram berör *fossilbränslefri region*. Det länsgemensamma arbetet för klimatanpassning samlas i klimatanpassningsplan och vattenförsörjningsplan. Övriga klimatgaser ingår i länets energi- och klimatstrategi. Handlingsprogrammet för *fossilbränslefri region* kan ses som en delmängd av länets energi- och klimatstrategi.

Handlingsprogrammet för en *fossilbränslefri region* kommer att följas upp årligen, med avrapportering till klimatkommissionen, länsstyrelsen och Region Kalmar läns regionala utvecklingsnämnd.

Handlingsprogram – mål och aktiviteter

1. Fossilbränslefri energiproduktion

Mål 1			Utgångsläge
Fossilbränslefri energiproduktion. År 2030 är Kalmar läns produktion av förnybar energi minst lika stor som länets totala energianvändning. Länets aktörer bidrar genom att köpa och/eller producera förnyelsebar energi.			2016: 68 %
Delmål 1.1			Utgångsläge
Produktion av förnybara drivmedel. År 2020 uppgår produktionen av förnybara drivmedel i Kalmar län till 200 GWh och år 2025 till 250 GWh. I detta ingår att produktionen av biogas år 2020 uppgår till 160 GWh, varav merparten uppgraderas till drivmedel.			2017: 33 GWh (drivmedel) 2017: 51 GWh (biogas)
Aktiviteter	Ansvar	Tidplan	Resurser
1.1.1 Produktion av biometanol			
1.1.2 Förvätskning till flytande biogas (LBG)			
1.1.3 Utökad produktion av biogas			
1.1.4 Utökad produktion av övriga förnybara drivmedel			
Delmål 1.2			Utgångsläge
Produktion av förnybar el. År 2030 är Kalmar läns produktion av förnybar el minst lika stor som länets totala elanvändning.			2016: 52 %
Aktiviteter	Ansvar	Tidplan	Resurser
1.2.1 Aktuella vindbruksplaner i alla kommuner	Länsstyrelsen (samordning)	2019-2021	Inom befintliga ramar
1.2.2. Havsbaserad vindkraft			
1.2.3 Länsprojekt solceller	Klimatsamverkans länsgrupp	2019 (steg 1)	Inom befintliga ramar (Steg 1)
Delmål 1.3			Utgångsläge
Övrig energiproduktion. År 2030 är Kalmar läns produktion av förnybar energi för värme och kyla minst lika stor som länets totala användning av värme och kyla			2016: 85 % förnybara bränslen till fjärrvärme

Detta handlingsprogram fokuserar på produktion av förnybar energi som till exempel bibränsle, biodrivmedel, sol och vind. Produktionen av el vid kärnkraftverket i Oskarshamn berörs inte. Kärnkraftverket i Oskarshamn räknas istället som en extern, nationell, producent. Orsaken till detta är främst att kärnkraftverkets elproduktion är så stor att det annars blir omöjligt att läsa ut andra trender, förändringar och så vidare.

Vi är beroende av andras beslut

Målet om produktion av förnybar energi delas i följande avsnitt upp i separata delmål för produktion av förnybara drivmedel, förnybar el respektive övrig förnybar energi. För el och

övrig energiproduktion bedömer vi det som möjligt att producera förnybar energi i proportion till länets energianvändning. Däremot ser vi stora svårigheter att, med nuvarande förutsättningar, producera förnybara drivmedel i en mängd som motsvarar användningen. Produktionsmålet för förnybar energi stämmer alltså inte överens med underliggande mål för respektive sektor. Här krävs bland annat teknikutveckling, samt nationella och internationella beslut och styrmedel för en hållbar transportsektor. Detta är frågor som ligger utanför vad länets aktörer själva kan besluta om.

1.1 Produktion av förnybara drivmedel

Energimyndigheten med fleras plan för omställning av transportsektorn anger tre nödvändiga delar för en sådan omställning – ett transporteffektivt samhälle, mer energieffektiva och fossilbränslefria fordon samt förnybara drivmedel. De redovisas i detta handlingsprogram under separata rubriker. Så här skriver man om förnybara drivmedel:

”När det gäller förnybara drivmedel har Sverige goda förutsättningar att ställa om jämfört med många andra länder, men för att potentialen ska realiseras krävs insatser i alla led – produktion, användning och distribution. EU:s regelverk påverkar dock möjligheterna att utforma styrmedel och därför behöver Sverige fortsätta sitt påverkansarbete gentemot EU. Det finns också ett antal prioriterade insatser som kan genomföras på nationell nivå.”

Regeringen menar också att transportsektorn behöver elektrifieras i högre grad. I denna handlingsplan förutsätter vi att man avser att detta ska ske med hjälp av el från förnybara energikällor och med hållbara produktionsmetoder för fordon och batterier.

Under 2018 - 2019 händer det mycket inom EU när det gäller energifrågor och minskade koldioxidutsläpp. Nya EU-mål och -direktiv kommer att påverka det regionala arbetet och leda till att vissa delar av handlingsprogrammet för en fossilbränslefri region kan behöva omarbetas tidigare än andra. Detta gäller inte minst avsnitten om förnybara drivmedel och klimatteffektiva transporter.

1.1 Delmål för produktion av förnybara drivmedel

År 2020 uppgår produktionen av förnybara drivmedel i Kalmar län till 200 GWh och år 2025 till 250 GWh. I detta ingår att produktionen av biogas år 2020 uppgår till 160 GWh, varav merparten uppgraderas till drivmedel.

Prioriterade aktiviteter

1.1.1 Biometanol.

Handlingsplanen föreslår inte något konkret samverkansprojekt, men området är viktigt för att nå uppsatta mål och offentlig sektor ska försöka underlätta initiativ inom detta område.

Södra planerar att ta tillvara den råmetanol som är en biprodukt vid tillverkningen av pappersmassa och producera biometanol som kan användas som drivmedel. Biometanolen kommer att tillverkas i en anläggning vid Södras massabruk i Mönsterås som ska vara färdig hösten 2019. Målet är att producera 6000 ton (cirka 37,7 GWh per år) biometanol per år.

1.1.2 Förvätskning av biogas till LBG (flytande biogas), vilket ger möjlighet att leverera till andra fordonstyper och till en geografiskt större marknad.

Handlingsplanen föreslår inte något konkret samverkansprojekt, men området är viktigt för att nå uppsatta mål och offentlig sektor ska försöka underlätta initiativ inom detta område.

1.1.3 Utökad produktion av biogas, i första hand från restprodukter (inklusive gödsel) och för drivmedelsanvändning.

Handlingsplanen föreslår inte något konkret samverkansprojekt, men området är viktigt för att nå uppsatta mål och offentlig sektor ska försöka underlätta initiativ inom detta område.

1.1.4 Utökad produktion av andra förnybara drivmedel.

Handlingsplanen föreslår inte något konkret samverkansprojekt, men området är viktigt för att nå uppsatta mål och offentlig sektor ska försöka underlätta initiativ inom detta område.

Åtgärder för ökad produktion av förnybara drivmedel är naturligtvis direkt kopplade till att det finns en marknad för dessa produkter. De prioriterade aktiviteter som listas här ska bland annat ses tillsammans med de prioriterade aktiviteterna i avsnittet om fossilbränslefria och energieffektiva fordon, sidan 17. Regional produktion av förnybara drivmedel är också viktiga ur näringslivssynpunkt, se avsnittet om ett växande näringsliv för hållbar utveckling (sidan 23).

1.2 Produktion av förnybar el

En ökad produktion av förnybar el i länet bidrar till en hållbar tillväxt, lägre utsläpp av hälsoskadliga partiklar, lägre koldioxidutsläpp i länet etc. För att klara målet måste flera olika projekt tillskapas på regional nivå. Här spelar t.ex. energibolag en betydande roll. Även andra enskilda aktörer kan bidra genom att satsa på egen produktion av förnyelsebar el genom vindkraft och/eller solkraft. Målet innebär inte att varje elkonsument förväntas satsa på enbart lokalproducerad förnybar el och täcka hela sin elanvändning med förnybar el från länet, utan målet är satt på systemnivå där i första hand elproducenter kan göra störst skillnad. Länets elkonsumenter kan, genom att köpa förnybar el, bidra till att bygga marknad.

1.2 Delmål för produktion av förnybar el

År 2030 är Kalmar läns produktion av förnybar el lika stor som länets totala energianvändning.

Prioriterade aktiviteter

1.2.1 Aktuella vindbruksplaner i samtliga kommuner

När man sätter upp vindkraftverk, i synnerhet stora parker antingen på land eller till havs, innebär det en påverkan på landskapet. Det är därför viktigt att lokaliseringen föregås av en fysisk planering och att kommunerna i sina översiktsplaner har tagit ställning till om och i så fall var man bedömer det lämpligt eller mindre lämpligt med vindkraft. Detta görs ofta i form av vindbruksplaner. Ny kunskap, ny teknik och allt större vindkraftverk gör att det är viktigt att vindbruksplanerna är aktuella. Kunskapsutbyte mellan kommunerna och andra myndigheter kan underlätta arbetet.

Ansvar: Länsstyrelsen (samordning)

Tidplan: 2019 - 2021

Resursbehov: Inom befintliga ramar

1.2.2 Havsbaserad vindkraft

Handlingsplanen föreslår inte något konkret samverkansprojekt, men området är viktigt för att nå uppsatta mål och offentlig sektor ska försöka underlätta initiativ inom detta område.

1.2.3 Länsprojekt solceller

Undersöka förutsättningarna för, och om möjligt genomföra, ett länsgemensamt samarbete för ökad installation av solceller. Det kan handla om att bedöma potentialer, informera målgrupper och att utveckla affärsmodeller för till exempel andelsägande.

Ansvar: Klimatsamverkans länsgrupp

Tidplan: 2019 (steg 1)

Resursbehov: Inom befintliga ramar (steg 1)

1.3 Övrig energiproduktion

Detta avsnitt handlar främst om produktion av förnybar värme och/eller kyla, dock inte den del som utgörs av el. Det innebär i första hand biobränsle, sol eller annan förnybar energi som används för uppvärmning och industriprocesser, samt den energi som med värmepumpars och värmväxlares hjälp kan utvinnas från till exempel luft, vatten eller mark. Värmepumparnas elförbrukning ingår dock i delmålen om el.

Vi saknar produktionssiffror för vissa sektorer. Det gäller t.ex. den ved som används för egen uppvärmning, den del av värme/kyla från värmepumpar som inte är el, samt solvärme.

Siffrorna i dagens energibalans förutsätter att allt använt biobränsle produceras i länet och energibalansen tar alltså inte hänsyn till eventuell import eller export av biobränsle över länsgräns.

Handlingsprogrammet prioriterar, i nuläget, inte länsgemensamma aktiviteter inom detta område.

1.3 Delmål för övrig energiproduktion

År 2030 är Kalmar läns produktion av förnybar energi för värme och kyla minst lika stor som länets totala användning av värme och kyla.

2. Fossilbränslefri energianvändning

Mål 2			Utgångsläge
Fossilbränslefri energianvändning. Andelen använd förnybar energi ska öka kontinuerligt. År 2025 använder offentlig sektor endast sådan energi, köpt eller egenproducerad. År 2030 är all energianvändning i Kalmar län fossilbränslefri.			Uppfylls idag Se separat uppföljning 2016: 68 %
Delmål 2.1			Utgångsläge
Transporter. År 2025 är klimatutsläppen från transporter i Kalmar län 70% lägre än år 2010. År 2020 är alla samhällsbetalda resor i Kalmar län klimatneutrala. År 2025 är samtliga samhällsbetalda transporter och arbetsmaskiner fossilbränslefria.			2016: 10 % lägre Se separat uppföljning
Aktiviteter	Ansvar	Tidplan	Resurser
2.1.1 Fossilbränslefritt resande	Klimatsamverkans länsgrupp	2019 (Steg 1)	Inom befintliga ramar (steg 1)
2.1.2 Biogas BOOST, fler biogasfordon	Miljöfordon syd	2018-2021	3,6 MSEK
2.1.3 Pilotprojekt flytande biogas i tunga fordon	Region Kalmar län	2018-2019 (Steg 1)	0,2 MSEK
2.1.4 Fossilbränslefria arbetsmaskiner	Klimatsamverkan länsgrupp	2019	Inom befintliga ramar
Delmål 2.2			Utgångsläge
Flyg. År 2019 använder de bolag som trafikerar Kalmar läns flygplatser minst 5% flygbiobränsle vid inrikes trafik. År 2025 är motsvarande siffra 50%. År 2030 använder de flygbolag som trafikerar Kalmar läns flygplatser 100% biobränsle.			
Aktiviteter	Ansvar	Tidplan	Resurser
2.2.1 Mer förnybart flygbränsle.	Kalmar Öland Airport	2019-	
Delmål 2.3			Utgångsläge
Infrastruktur, förnybara drivmedel. År 2025 finns det en infrastruktur som gör det möjligt att köra fossilbränslefritt i hela Kalmar län. Då finns det bland annat publik laddinfrastruktur för elfordon samt minst ett tankställe för biogas i varje kommun.			2018: Tankställe biogas i 5 kommuner.
Aktiviteter	Ansvar	Tidplan	Resurser
2.3.1 Plan, infrastruktur för förnybara drivmedel och fordon.	Länsstyrelsen (samordning)	2018-2019	Inom befintliga ramar (steg 1)
Delmål 2.4			
Elanvändning. År 2020 använder Kalmar län endast el från förnybara källor.			
Delmål 2.5			
Energianvändning i bostäder. År 2025 använder Kalmar län inga fossila bränslen för bostäders värme, kyla eller varmvatten.			

Transporter – energieffektiva och fossilbränslefria fordon

Energimyndigheten med flera har tagit fram en strategisk plan för omställning av transportsektorn till fossilfrihet. Den anger tre nödvändiga delar – ett mer transporteffektivt samhälle, energieffektiva och fossilbränslefria fordon och farkoster samt högre andel förnybara drivmedel. Så här skriver man om fordon:

”För mer **energieffektiva och fossilfria fordon och farkoster** är energieffektivisering, möjlighet att använda förnybara drivmedel avgörande för fordon, fartyg, flygplan och arbetsmaskiner. Utvecklingen inom området styrs till stor del på internationell nivå. Ett exempel på betydelsefull styrning är de krav som ställs på EU-nivå på nya fordons koldioxidutsläpp. På nationell nivå kan ekonomiska incitament styra mot minskade utsläpp från fordon som säljs i landet, men även främja att fordon kan nyttjas mer energieffektivt.”

Regeringen menar också att transportsektorn behöver elektrifieras i högre grad. Detta handlingsprogram förutsätter att man då avser att detta ska ske med hjälp av el från förnybara energikällor och med hållbara produktionsmetoder för fordon och batterier.

Vi har, i detta handlingsprogram, valt att också lägga frågor om infrastruktur för förnybara drivmedel och elfordon under detta avsnitt.

Vi är beroende av andras beslut

Delmålen om samhällsbetalda transporter kräver bland annat teknikutveckling, nationella och internationella beslut samt styrmedel, som gör det möjligt att resa fossilbränslefritt med flyg och tåg. Det kan handla om nya drivmedel, eller när det gäller tåg, om elektrifiering av befintliga banor. Detta är frågor som ligger utanför vad länets aktörer själva kan besluta om.

Länets aktörer uppmanas, enligt strategin på sidan 10, att kompensera för de klimatutsläpp som inte kan undvikas.

2.1 Delmål för transporter

År 2025 är klimatutsläppen från transporter i Kalmar län 70 procent lägre än år 2010.
Kommentar: Fem år tidigare än det nationella målet för inrikes transporter utom flyg.

År 2020 är alla samhällsbetalda resor i Kalmar län klimatneutrala. År 2025 är samtliga samhällsbetalda transporter och arbetsmaskiner fossilbränslefria.

2.2 Delmål för flyg

År 2019 använder de bolag som trafikerar Kalmar läns flygplatser minst 5% flygbiobränsle vid inrikes trafik. År 2025 är motsvarande siffra 50%. År 2030 använder de flygbolag som trafikerar Kalmar läns flygplatser 100% biobränsle.

2.3 Delmål för infrastruktur för förnybara drivmedel

År 2025 finns det en infrastruktur som gör det möjligt att köra fossilbränslefritt i hela Kalmar län. Då finns det bland annat publik laddinfrastruktur för elfordon samt minst ett tankställe för biogas i varje kommun.

Prioriterade aktiviteter

2.1.1 Fossilbränslefritt resande

Undersöka förutsättningarna för, och om möjligt genomföra, ett länsprojekt eller -kampanj för fossil- och energisnåla fordon, resor och transporter. I detta ingår också mer klimatrikta resval, som överföring från flyg till tåg, liksom insatser för att undvika resor och istället välja resfria digitala möten.

Ansvar: Klimatsamverkans länsgrupp
Tidplan: 2019 (steg 1)
Resursbehov: Inom befintliga ramar (steg 1)

2.1.2 Biogas BOOST - informationsprojekt för fler biogasfordon

Genomföra projektet Biogas BOOST där länets kommuner med flera samarbetar för att öka kunskapen om, och försäljningen av, biogasfordon. Arbetet påbörjas 2018 och samordnas av Miljöfordon Sverige. Projektet delfinansieras med medel från Klimatklivet samt regionala utvecklingsmedel

Ansvar: Miljöfordon Sverige (samordning)
Tidplan: 2018 – 2021
Resursbehov: 3,6 MSEK

2.1.3 Pilotprojekt flytande biogas i tunga fordon

Undersöka förutsättningarna för, och om möjlighet genomföra, ett pilotprojekt där några av länets stora transportköpare använder flytande biogas för sina lastbilstransporter och sjöfart. Bygger på förstudien ”Flytande biogas på land och till havs”, vilken genomförts av Energikontor Sydost i samarbete med regionala biogasaktörer. Ett genomförandeprojekt kräver delfinansiering från projektparter samt externa projektmedel, t.ex. Regionala fonden för Småland och öarna, Klimatklivet eller andra medel.

Ansvar: Region Kalmar län
Tidplan: 2018 - 2019 (projektutveckling), 2020-2022 (eventuellt projekt)
Resursbehov för projektutveckling: 0,2 MSEK (regionala utvecklingsmedel), samt egna resurser.

2.1.4 Fossilbränslefria arbetsmaskiner

Undersöka förutsättningarna för, och om möjlighet genomföra, ett länsprojekt för att underlätta omställningen av arbetsmaskiner till fossilbränslefrihet.

Ansvar: Klimatsamverkans länsgrupp
Tidplan: 2019
Resursbehov för projektutveckling: Inom befintliga ramar

2.2.1 Mer förnybart flygbränsle

Kalmar Öland Airport verkar för att successivt öka andelen biobränsle på flygen från Kalmar. Dels genom dialog med offentliga länsaktörer, vilka förväntas ligga i framkant med inköp av flygbiobränsle, för att kompensera sitt tjänsteresande. Dels genom information till näringsliv och privatpersoner, med syfte att öka kunskapen och därmed också villigheten att köpa flygbiobränsle för att kompensera sitt flygresande.

Ansvar: Kalmar Öland Airport
Tidplan: 2019 –

2.3.1 Plan, infrastruktur för förnybara drivmedel och elfordon.

Alla länsstyrelser i Sverige ska till hösten år 2019 ha tagit fram en plan för infrastruktur för förnybara drivmedel och elfordon. Genomförandet av denna plan är en prioriterad insats i länets energi- och klimatarbete.

Ansvar: Länsstyrelsen (samordning, steg 1), olika aktörer enligt plan (genomförande)

Tidplan: 2018-2019

Resursbehov: inom befintliga ramar (steg 1)

Övrig fossilbränslefri energianvändning

Fossilbränslefri elanvändning och fossilbränslefri energianvändning i fastigheter och industriprocesser minskar utsläppen av klimatgaser och bidrar till en hållbar tillväxt. Viktiga insatser krävs från länets olika aktörer och det finns god kunskap om väl fungerande lösningar. Detta handlingsprogram prioriterar dock, i nuläget, inte länsgemensamma aktiviteter inom dessa områden.

2.4 Delmål för elanvändning
År 2020 använder Kalmar län endast el från förnybara källor.
2.5 Delmål för energianvändning i bostäder
År 2025 använder Kalmar län inga fossila bränslen för bostäders värme, kyla eller varmvatten.

3. Effektiv energianvändning

Mål 3			Utgångsläge
Effektiv energianvändning. Energieffektiviteten ska öka kontinuerligt. År 2020 är Kalmar läns energianvändning 20 % effektivare än år 2005, mätt som tillförd energi i relation till BRP. År 2030 är motsvarande siffra 50 %. Kommentar: målet för år 2030 motsvarar den nationella energioverenskommelsen.			2016: I stort sett stillastående.
Delmål 3.1			Utgångsläge
Transporteffektivt samhälle. Energiintensiteten per trafikslag ska minska kontinuerligt.			
Aktiviteter	Ansvar	Tidplan	Resurser
3.1.1 Cykling	Klimatsamverkans länsgrupp	2019 (Steg 1)	Inom befintliga ramar (steg 1)
3.1.2 Regionala strukturbilder	Region Kalmar län	2018-2019 (Steg 1)	0,5 MSEK (Steg 1)
3.1.3 Starka stråk för buss	Region Kalmar län och kommuner	2017-	
Delmål 3.2			Utgångsläge
Energieffektiva bostäder och lokaler. År 2020 är energianvändningen i Kalmar läns bostäder och lokaler 20 % lägre än år 1995. Då byggs endast s.k. nära-nollenergibyggnader. År 2030 är energianvändningen i bostäder och lokaler 30 % lägre än år 1995.			
Aktiviteter	Ansvar	Tidplan	Resurser
3.2.1 Energieffektivisering i fastigheter och företag.			
3.2.2 Incitament för energieffektivisering	Länsstyrelsen	2016-2019	Projektfinansierat
Delmål 3.3			Utgångsläge
Offentliga bostäder och lokaler. <ul style="list-style-type: none"> • Halverad energianvändning från 1995 till 2030. • Vid hyra av lokaler ska krav på energi och miljöpåverkan ställas till uthyraren. • Verksamhetsel inklusive belysning ska effektiviseras kraftfullt. • Vid nybyggnad ska klass A enligt BELOK:s anvisningar, det vill säga 50 kWh/m² lokalyta, gälla för såväl egna som förhyrda lokaler. • Vid nybyggnad eller omfattande lokalförändring ska alltid övervägas om solenergianvändning kan integreras i byggnaden. Det är lämpligt med en skriftlig motivering i det fall solenergisystem inte installeras. 			
Aktiviteter	Ansvar	Tidplan	Resurser
3.3.1 Handlingsplaner för offentliga bostäder och lokaler	Respektive organisation med stöd från Energikontor Sydost	2019-2021	Inom befintliga ramar

Detta avsnitt omfattar såväl energieffektivisering som energibesparing. Energieffektivisering uppnås genom tekniska lösningar som energieffektiv belysning (t. ex. LED-teknik) och bränslesnåla bilar medan energibesparing innebär att vi förändrar vårt beteende och våra vanor, till exempel genom att samåka med bil eller släcka onödig belysning.

Ett transporteffektivt samhälle

Samhället måste använda transporter smartare, inklusive en överflyttning av gods från väg till järnväg och sjöfart. Så här skriver Energimyndigheten i den strategiska planen för omställning av transportsektorn till fossilbränslefrihet:

”Med **ett transporteffektivt samhälle** menar myndigheterna i samordningsuppdraget ett samhälle där trafikarbetet med energiintensiva trafikslag som personbil, lastbil och flyg minskar. Detta kan ske både genom överflyttning till mer energieffektiva färdmedel/trafikslag och genom att transporter effektiviseras, kortas eller ersätts helt. Effektivisering av transporter kan ske genom exempelvis ökad fyllnads/beläggingsgrad i gods- och personfordon. Transporter kan kortas genom exempelvis en mer tät och funktionsblandad bebyggelse. Ersättning av transporter kan ske via bland annat resfria möten eller förändrade arbetssätt och konsumtionsval. I och mellan städer och tätorter är en överflyttning till andra alternativ än personbil och lastbil enklare än på landsbygden där bilen är fortsatt viktig. Även vad gäller minskat flygande ser förutsättningarna olika ut i olika delar av landet.”

3.1 Delmål för ett transporteffektivt samhälle

Energiintensiteten per trafikslag ska minska kontinuerligt.

Prioriterade aktiviteter

Det pågår ett kontinuerligt arbete för att på bästa sätt knyta ihop och utveckla sambanden mellan näringsliv, verksamheter, boende, kollektivtrafik och transportinfrastruktur. Detta är ett stort, viktigt och långsiktigt arbete som inte inkluderas i handlingsprogrammet för en *fossilbränslefri region*. Det beskrivs istället i andra länsdokument som bredbandsstrategi, cykelstrategi, handlingsprogram för mobilitet/transporter/infrastruktur, kollektivtrafikstrategi, trafikförsörjningsprogram, länstransportplan samt kommande handlingsplan för infrastruktur för elfordon och fossilbränslefria drivmedel. Samtliga planeringsdokument har den regionala utvecklingsstrategin som målbild. I detta ingår att åstadkomma korta restider med hög punktlighet för personer och gods samt att nå målen för en *fossilbränslefri region*. Nedan redovisas några prioriterade aktiviteter för ökad samverkan i den fysiska samhällsplaneringen.

3.1.1 Cykling

Undersöka förutsättningarna för, och om möjligt genomföra, ett länsprojekt eller kampanj för att öka cyklingen. Exempel på insatser kan vara barn och ungas cykling, arbetspendling med elcykel, cykelturism etc. Eventuellt nya insatser ska komplettera redan pågående aktiviteter inom samma område, som t.ex. projektet ”På egna ben”.

Ansvar: Klimatsamverkans länsgrupp

Tidplan: 2019 (steg 1)

Resursbehov: Inom befintliga ramar (steg 1)

3.1.2 Regionala strukturbilder

Syftet med att ta fram regionala strukturbilder är att ge en samlad kunskapsbild av regionala rumsliga strukturer, samband och relationer som har betydelse för den regionala utvecklingen och att därmed komplettera och förtydliga den regionala utvecklingsstrategin. Med andra ord att visualisera strategin, som underlag för ställningstaganden och prioriteringar på såväl regional som kommunal nivå.

Ansvar: Region Kalmar län
Tidplan: 2018 - 2019 (fas 1), 2019 – (fas 2)
Resursbehov: 0,5 MSEK för fas 1, finansiering inom befintliga ramar samt regionala utvecklingsmedel.

3.1.3 Starka stråk för buss

Gemensamt arbete för att utveckla starka stråk för buss i länet på de platser där det inte finns utbyggd järnväg. Arbetet med att bygga upp ett Bus rapid transit system (BRT) går under devisen: ”Tänk tåg, kör buss!”. Det handlar om ett koncept som dels består av snabba och gena trafikupplägg som enbart stannar i en kommun eller i en huvudort, dels det fysiska upplägget med nya stationer med goda faciliteter liknande en tågstation. Detta innebär hög attraktivitet i form av tillgänglighet, trygghet och service i olika former och med hög tillgänglighet till och från stationen och centrum.

Frågor av detta slag hanteras inom ramen för Trafikförsörjningsprogrammet samt i kommande handlingsprogram för transportinfrastruktur. Arbetet bedrivs i form av olika kompletterande projekt, såväl inom länet som regionöverskridande. Bl a genomfördes en förstudie 2017 -2019.

Ansvar: Region Kalmar län och berörda kommuner i olika delar.

Tidplan: 2017-

Resursbehov: Hanteras via trafikförsörjningsprogram och regional transportplan. Möjlig framtida finansiering via stadsmiljöavtalet.

Övrig energieffektivisering

Nedanstående delmål kan vara svåra att följa upp på systemnivå Kalmar län, men är likafullt viktiga som delmål för enskilda aktörer och för att nå *fossilbränslefri region*.

För energianvändning i byggnader gäller Boverkets redovisning med primärenergital enligt BBR 2020.

3.2 Delmål för energieffektiva bostäder och lokaler

År 2020 är energianvändningen i Kalmar län bostäder och lokaler 20 procent lägre än år 1995. Då byggs endast nära noll-energibyggnader. År 2030 är energianvändningen i bostäder och lokaler 30 procent lägre än år 1995.

Kommentar: Detta kan jämföras med riksdagens mål om halverad energianvändning i bostäder och lokaler åren 1995 – 2050, samt EU:s direktiv om nollenergihus år 2020.

3.3 Delmål för offentliga bostäder och lokaler

- Halverad energianvändning från 1995 till 2030.
- Vid hyra av lokaler ska krav på energi och miljöpåverkan ställas till uthyraren.
- Verksamhetsel inklusive belysning ska effektiviseras kraftfullt.
- Vid nybyggnad ska klass A enligt BELOK:s anvisningar, det vill säga 50 kWh/m² lokalyta, gälla för såväl egna som förhyrda lokaler.
- Vid nybyggnad eller omfattande lokalförändring ska alltid övervägas om solenergianvändning kan integreras i byggnaden. Det är lämpligt med en skriftlig motivering i det fall solenergisystem inte installeras.

Prioriterade aktiviteter

3.2.1 Energieffektivisering i fastigheter och företag

Handlingsplanen föreslår inte något konkret samverkansprojekt, men området är viktigt för att nå uppsatta mål och offentlig sektor ska försöka underlätta initiativ inom detta område.

3.2.2 Incitament för energieffektivisering

Energimyndigheten samt landets länsstyrelser samarbetar i projektet ”Incitament för energieffektivisering”. Projektet ska höja kompetensen hos kommunernas tillsynspersonal, energi- och klimatrådgivare samt på länsstyrelserna. Målet är att 1 500 små och medelstora företag totalt i Sverige ska arbeta systematiskt och strukturerat med att minska sin energianvändning. Kalmar län har som mål att 66 företag vid projektets slut ska arbeta systematiskt och strukturerat med energieffektivisering.

Ansvar: Länsstyrelsen i Kalmar län

Tidplan: 2016-2019

Resursbehov: 75 procents tjänst 2016-2019, med delfinansiering från EU:s nationella regionalfondsprogram.

3.3.1 Handlingsplaner för offentliga bostäder och lokaler

Länsgemensamt arbete med målet att kommuner, region med flera senast år 2021 ska ha tagit fram handlingsplaner för hur de regionala målen för offentliga fastigheter och bostäder kan nås i den egna verksamheten samt för hur dessa kan följas upp och rapporteras. Samarbetet bör omfatta såväl offentliga ägda lokaler som bostäder, det vill säga såväl förvaltningar som bolag.

Ansvar: Respektive organisation, med stöd från Energikontor Sydost

Tidplan: 2019 - 2021

Resursbehov: inom respektive huvudmans befintliga budget

4. Växande näringsliv för hållbar utveckling

Mål 4			Utgångsläge
Växande näringsliv för hållbar utveckling. År 2025 är Kalmar läns utsläpp av fossil koldioxid per bruttoregionprodukt 50 % lägre än år 2005. Kalmar läns miljösektor utvecklas bättre än riksgenomsnittet.			2016: I stort sett stillastående Omsättning: bättre Sysselsatta: sämre
Aktiviteter	Ansvar	Tidplan	Resurser
4.0.1 Arena biogas	Region Kalmar län med flera	2018-2021	1,6 MSEK (Fas 1)
4.0.2 Biogas Sydost	Energikontor Sydost	Löpande	Projektfinansierat
4.0.3 Hållbart resande i besöksnäringen	Region Kalmar län	2018-2019 (Förstudie)	0,4 MSEK (förstudie)

Detta avsnitt handlar om utvecklingen i länets miljösektor men också om att alla typer av företag och verksamheter i Kalmar län ska leva upp till målen för en *fossilbränslefri region*, till exempel när det gäller energieffektivitet och energianvändning.

För att kunna bidra till ett växande näringsliv för en hållbar utveckling av Kalmar län krävs ett övergripande hållbarhetsperspektiv i enlighet med FN:s globala hållbarhetsmål och Agenda 2030. Se sidan 10. Arbetet för en *fossilbränslefri region* är en delmängd av detta hållbarhetsarbete.

Näringslivet i länet verkar på en internationell marknad och möter konkurrens från företag i hela världen. Att ta vara på idéer och innovationer, i såväl nystartade företag som i befintliga, är en förutsättning för att vi ska behålla och öka vår konkurrenskraft. För att kunna göra detta krävs att företagen kan producera hållbara varor och tjänster, vilket i sin tur bland annat förutsätter en väl fungerande kompetensförsörjning med god kunskap inom hållbar utveckling.

Prioriterade aktiviteter

4.0.1 Arena biogas

Utveckla Kalmar län till en nationell arena för komprimerad och flytande biogas. Regeringsinitiativet ”Fossilfritt Sverige” har initierat en diskussion om ett antal nationella arenor för fossilfria tunga vägtransporter. Arenorna är tänkta att bli ”show rooms” för svensk teknik och kompetens. Kalmar län kan bli del i en sådan nationell arena för flytande biogas (LBG) och fossilfria tunga transporter. Samordning och marknadsföring skulle till exempel kunna finansieras med nationella medel, regionala fonden för Småland och öarna samt regionala utvecklingsmedel. Detta förutsätter naturligtvis att det etableras en anläggning för flytande biogas i regionen.

Ansvar: Region Kalmar län i samarbete med Biogas Sydost, Energigas Sverige med flera.
 Tidplan: 2018-2021
 Resursbehov: 1,6 MSEK (samordning och marknadsföring)

4.0.2 Biogas Sydost

Utveckla samarbetet inom Biogas Sydost samt uppmuntra berörda aktörer att delta i detta samarbete.

Ansvar: Energikontor Sydost
Tidplan: Löpande
Resursbehov: Projektfinansierat

4.0.3 Hållbart resande i besöksnäringen

Undersöka förutsättningarna för, och om möjligt genomföra, ett projekt kring hållbart resande i besöksnäringen. Genom att hitta hållbara transportlösningar som minskar klimatpåverkan från våra mest välbesökta besöksmål kan vi inspirera andra aktörer inom besöksnäringen att följa efter, såväl i regionen som nationellt. Arbetet påbörjas 2018 och samordnas av Region Kalmar län. Förstudien är tänkt att finansieras med regionala utvecklingsmedel och medel från Regionala fonden för Småland och öarna. Ett genomförandeprojekt kräver delfinansiering från projektparter samt externa projektmedel. Aktiviteterna ska korreleras med andra pågående insatser, t. ex. inom projektet SBWELL.

Ansvar: Region Kalmar län
Tidplan: 2018 - 2019 (förstudie), 2019-2021 (genomförandeprojekt)
Resursbehov: 0,4 MSEK (förstudie).

5. Kunskap, medvetenhet och hållbar konsumtion

Mål 5			Utgångsläge
Kunskap, medvetenhet och hållbar konsumtion.			
Aktiviteter	Ansvar	Tidplan	Resurser
5.0.1 Utbildning och lärande	Klimatsamverkans länsgrupp	2019	Inom befintliga ramar
5.0.2 Upphandling och ökat samnyttjande	Klimatsamverkans länsgrupp	2019 (steg 1)	Inom befintliga ramar (steg 1)
5.0.3. Koldioxidbudget för länets kommuner	Västerviks kommun tillsammans med klimatsamverkans länsgrupp	2020	

Vi ska underlätta för företag, organisationer och enskilda att öka sin kunskap och medvetenhet och att kunna agera på ett klimatriktigt sätt, bekämpa klimatförändringar och bidra till en hållbar utveckling. Det gäller såväl direkt som indirekt klimatpåverkan. I detta kan ligga insatser för att höja kunskapen och medvetenheten om hållbar konsumtion och produktion hos såväl barn som vuxna men det kan också handla om konkreta insatser för minskad klimatpåverkan och effektivare resursnyttjande. Fokus bör ligga på insatser med koppling till de övergripande målen för *fossilbränslefri region*, det vill säga till transporter, arbetsmaskiner och energianvändning. Samtidigt är det naturligtvis viktigt att sätta in dessa frågor i ett större sammanhang, det vill säga i relation till ett bredare hållbarhets- och Agenda 2030 – perspektiv.

Prioriterade aktiviteter

5.0.1 Utbildning och lärande för hållbar utveckling,

Region Kalmar län och flera av länets kommuner deltar i svenska FN-förbundets och SKL:s projekt Glokala Sverige, vilket syftar till att utbilda och engagera kring Agenda 2030 i kommuner, landsting och regioner. Vi bör också undersöka förutsättningarna för ytterligare projekt kring utbildning och lärande för hållbar utveckling, med särskilt fokus på energianvändning och *fossilbränslefri region*.

Ansvar: Klimatsamverkans länsgrupp

Tidplan: 2019

Resursbehov: Inom befintliga ramar

5.0.2 Fossilbränslefria tjänster

Undersöka förutsättningarna för, och om möjligt genomföra, ett utökat länsamarbete kring upphandling och inköp och fossilbränslefria tjänster, samt ökat samnyttjande.

Ansvar: Klimatsamverkans länsgrupp

Tidplan: 2019 (steg 1)

Resursbehov: Inom befintliga ramar (steg 1)

5.0.3 Koldioxidbudget för länets kommuner

Undersöka kommunernas intresse för ett samverkansprojekt för att ta fram lokala koldioxidbudgetar enligt Uppsala Universitets modell. Detta som ett komplement till den koldioxidbudget för Kalmar län som tas fram av länsstyrelsen år 2019.

Ansvar: Västerviks kommun tillsammans med klimatsamverkans länsgrupp.

Tidplan: 2020

Samarbeten

Följande samarbeten bör prioriteras framåt:

Regionalt

Klimatsamverkan Kalmar län (klimatkommission och tjänstemannagrupp), med stärkt medverkan från näringslivet.

Energi- och klimathandläggarna i sydost.

Kontinuerlig projektutveckling med stöd av Energikontor Sydost.

Nationellt och internationellt

Regionernas bioekonominätverk.

European Regions Research and Innovation Network, ERRIN (www.errin.eu).

Småland Blekinge Halland South Sweden som plattform för ett utvecklat EU-arbete (www.sbhss.eu).

Smart Islands Initiativ, EU-nätverk och åtagande om klimatanpassning och begränsad klimatpåverkan (www.smartislandsinitiative.eu).

Definitioner och utgångspunkter

Detta handlingsprogram för en *fossilbränslefri region* omfattar energi- och klimatpåverkan från energiförsörjning (inklusive el), transporter och arbetsmaskiner.

Definitioner – energiproduktion och energianvändning

Kalmar län utgör systemgräns.

Kärnkraftverket i Oskarshamn räknas som en extern, nationell producent. Orsaken till detta är främst att kärnkraftverkets elproduktion är så stor att det annars blir omöjligt att läsa ut andra trender, förändringar och så vidare.

Regionalt producerad förnyelsebar el, såsom motkraft, vindkraft innanför territorialgränsen, solexel och vattenkraft räknas i energibalansen länet tillgodo. Länets övriga elanvändning anses ha samma sammansättning som den nordiska elmixen.

Regionalt producerad bioenergi (biobränsle, biogas) och förnybara fordonsbränslen räknas länet tillgodo, även om bränslet exporteras.

Då vi använder begreppet ”*fossilbränslefri region*” menar vi alltid att det inte ska ske något nettoutsläpp av fossil koldioxid från Kalmar län. Vi ska producera lika mycket förnybar energi som den totala mängd energi som används i Kalmar län.

Fossil koldioxid från kalksten vid cementtillverkningen ingår inte i *fossilbränslefri region*.

Definition av målet om att offentlig sektor år 2025 endast använder förnybar energi

Med detta menas direkt inköpt energi i form av el, drivmedel, värme eller kyla (såväl i egna lokaler som i hyrda lokaler), men också köpta transporttjänster. I detta fall räknas också sorterat brännbart avfall som förnybart.

Definition av målet om klimatneutrala resor år 2020

Detta mål har funnits sedan 2010 och definieras som att fordonen drivs med förnybara drivmedel eller grön el, samt att eventuellt kvarvarande fossila resor klimatkompenseras.

Definition av målet om fossilbränslefria samhällsbetalda transporter och arbetsmaskiner 2025

Med detta menas samtliga samhällsbetalda person- och godstransporter enligt Fossilfritt Sveriges transportutmaning, så som den formuleras i april 2018, det vill säga:

- **Fossilfria transporter**
För att transporten ska räknas som fossilfri i det här sammanhanget krävs, i enlighet med förslaget till EU:s förnybarhetsdirektiv, att drivmedlet ger en utsläppsminskning på 70 procent jämfört med fossila alternativ. De drivmedel som i dagsläget lever upp till det kravet är el, vätgas, biogas, HVO, FAME, ED95.
- **Köpta och utförda**
Både resor och transporter som organisationen utför själva och köper in räknas. Vid inköp av varor och tjänster där transporter ingår räknas transporterna om de står i rimlig proportion till det som handlas upp. Vid offentlig upphandling ingår de transporter som man

enligt Upphandlingsmyndigheten har möjlighet att ställa krav på. För mer info se www.upphandlingsmyndigheten.se/kriteriebiblioteket/.

- **Resor**
Anställdas resor i tjänsten räknas men inte resan till och från jobbet om de inte betalas av arbetsgivaren.
- **Flyg**
Flyg ingår inte i riksdagens mål om 70 procents reduktion för inrikestransporter och räknas därför inte in. Vi ser ju dock gärna att man klimatväxlar eller klimatkompenserar för sina flygresor.
- **Undantag**
Målet gäller under förutsättningen att det kommer att finnas tillgång till förnybart bränsle.

Definitioner – effektiv energianvändning

Detta avsnitt omfattar såväl energieffektivisering som energibesparing. Energieffektivisering uppnås genom tekniska lösningar - som lågenergilampor och bränslesnåla bilar - medan energibesparing innebär att vi förändrar vårt beteende och våra vanor, till exempel genom att samåka med bil eller släcka onödig belysning.

Det är i nuläget oklart hur delmålet för ett transporteffektivt samhälle ska följas upp på bästa sätt på regional nivå. Målet är ändå en viktig markör, för att visa på nödvändigheten av att arbeta med dessa frågor.

Vid beräkning av energianvändning i byggnader ska Boverkets redovisning med primärenergital väljas (BBR 2020).

Definitioner – växande näringsliv för hållbar utveckling

För att kunna bidra till ett växande näringsliv för en hållbar utveckling av Kalmar län krävs ett övergripande hållbarhetsperspektiv i enlighet med FN:s globala hållbarhetsmål och Agenda 2030. Arbetet för en *fossilbränslefri region* är en delmängd av ett sådant hållbarhetsarbete.

Detta mål handlar om en god utveckling inom länets miljösektor men också om att alla typer av företag och verksamheter i Kalmar län ska leva upp till målen för en *fossilbränslefri region*, t.ex. när det gäller energieffektivitet och energianvändning.

Med detta menar vi att

- Utsläppen av fossil koldioxid per bruttoregionprodukt ska minska kontinuerligt, mätt som fossil koldioxid från energiförsörjning (inklusive el), transporter och arbetsmaskiner per BRP-enhet i fasta priser.
- Länets miljösektor ska utvecklas bättre än riksgenomsnittet, mätt som andel av totalt sysselsatta i denna sektor. År 2015 utgjorde antal sysselsatta i länets miljösektor 3.6 procent av Sveriges totala antal sysselsatta inom denna sektor. Här använder vi alltså ett bredare mått än energisektorn, nämligen miljösektorn som helhet. Skälet är att vi då använder samma definition som EU, Sverige och SCB. SCB:s miljösektor innehåller områden som avfallshantering, förnyelsebara energikällor, miljökonserter, återvunnet material och avloppshantering.

<https://www.scb.se/hitta-statistik/statistik-efter-amne/miljo/miljoekonomi-och-hallbar-utveckling/miljorakenskaper/pong/statistiknyhet/miljosektorn-2015/>

SCB arbetar just nu med en stor omläggning av statistiken om miljösektorn, vilket kan komma att påverka vilken detaljeringsgrad vi kan använda för att följa upp målet.

- Alla företag och verksamheter i Kalmar län ska vara energieffektiva och senast år 2030 också fossilbränslefria, det vill säga leva upp till målen i detta handlingsprogram.

Definitioner – annat

Vi inkluderar också arbetsmaskiner i de avsnitt som handlar om transporter.

Tankeexperiment – allt annat lika

De tanke-experiment som presenteras i bilaga 2 har (om inte annat anges) år 2016 utgångsläge. Vi har också utgått från en livslängd på bilar på 16 år. Exempelen ska ses som mycket grova sådana, vilka endast ger en uppfattning om storleksordning – inget annat.

Elproduktionens klimateffekt

Produktion av el leder till olika miljö- och klimateffekter, beroende på vilken energikälla och vilken teknik som används. Den el som produceras i Sverige har mycket låga koldioxidutsläpp. Samtidigt är el ett energilag som lätt kan transporteras långt och som köps och säljs på en avreglerad marknad där en del av produktionen sker i kolkondenskraftverk. Sverige tillhör den gemensamma nordiska elmarknaden. Ett angreppssätt är därför att utgå ifrån den nordiska elproduktionen, där 1 kWh (kilowattimme) i genomsnitt ger ca 100 gram utsläppt koldioxid. El av okänt ursprung beräknas ge upphov till 344 g CO₂/kWh (2014). Beräkningarna baserar sig på Energimarknadsinspektionens beräkning av den så kallade ”residualmixen” för Norden.

Indirekt miljöpåverkan

Ytterst är det människors konsumtionsmönster som driver på de ökande utsläppen av växthusgaser. En mycket stor del av regionens klimatpåverkan ”döljs” i de tjänster och produkter som produceras utanför den egna regionen men som nyttjas på hemmaplan, samt i regionens aktiviteter utanför den egna geografien. Utsläppen från svensk konsumtion ökar mer i utlandet än inom Sverige. Å andra sidan ingår utsläpp och energianvändning från produktion av varor i de länssiffror som redovisas, oavsett om produkterna används på hemmaplan eller ”exporteras” till andra regioner eller länder.

Delmålen i detta handlingsprogram sätts i relation till länets direkta klimatpåverkan från fossila bränslen. Ett skäl är att detta är ett område där konkreta åtgärder kan genomföras, följas upp och utvärderas på lokal och regional nivå. Ett annat skäl är att arbetet ska kunna korreleras till det nationella miljömålsarbetet, vilket inte inkluderar indirekt klimatpåverkan.

Det är viktigt att vi, vid upphandling av varor och tjänster, ställer tydliga krav på låg miljö- och klimatpåverkan, goda sociala villkor och så vidare. Detta trots att dessa insatser i nuläget inte fullt ut är uppföljningsbara på regional nivå.

Källor

Det klimatpolitiska ramverket. Regeringen.

<http://www.regeringen.se/artiklar/2017/06/det-klimatpolitiska-ramverket> 2018-04-27

Energibalans Kalmar län 2016. Sweco på uppdrag av Regionförbundet i Kalmar län.

El av okänt ursprung. Svensk Energi. <http://www.svenskenergi.se/Elfakta/Miljo-och-klimat/Klimatpaverkan/Hur-mycket-koldioxid-medfor-din-elanvandning/> 2018-01-02

Flytande biogas på land och till havs. Biogas Sydost/Energikontor Sydost.

<http://www.energikontorsydost.se/l/projekt/14814> 2018-04-27

Fossilfritt Sverige, Transportutmaningen.

<http://fossilfritt-sverige.se/utmaningar/transportutmaningen/> 2018-04-20

Strategisk plan för omställning av transportsektorn till fossilfrihet. Energimyndigheten. ER 2017:07.

<https://energimyndigheten.a-w2m.se/Home.mvc?ResourceId=5642> 2018-02-03

Uppföljning av Kalmar läns mål för *fossilbränslefri region*. Regionförbundet i Kalmar län. PM 2017-03-15.

Bilaga 1 – Kalmar län

Här redovisas några korta fakta om läget i Kalmar län. För mer detaljerad information hänvisas i första hand till uppföljningen av befintliga delmål, samt Energibalans Kalmar län 2016.

Fossilbränslefri energiproduktion

Övergripande

Kalmar län har under de senaste decennierna producerat allt mer förnybar energi. Mängden ”egenproducerad” el, fjärrvärme och uppgraderad biogas har ökat cirka 1,5 gånger från år 1990 till 2016. Samtidigt har den totala energianvändningen ökat med en faktor 1,3.

Förnybara drivmedel

År 2016 användes 2,8 TWh till transporter i Kalmar län. Det motsvarar cirka en femtedel av länets totala energianvändning. Däremot stod transporter och arbetsmaskiner för cirka två tredjedelar av utsläppen av fossil koldioxid från energisektorn. Länets utsläpp av koldioxid från vägtrafik, inrikes civil sjöfart, inrikes flygtrafik samt övriga transporter har minskat med ungefär 6 procent 1990 – 2015. För vägtrafiken är motsvarande siffra 1 procent.

År 2016 var 12 procent (329 GWh) av de drivmedel som såldes i Kalmar län förnybara, vilket kan jämföras med 6 procent år 2012.

År 2016 uppgick produktionen av biogas till 51 GWh. Detta kan jämföras med 31 GWh år 2010 och 41 GWh år 2015. Cirka 30 GWh uppgraderas till fordonskvalitet (år 2017) och Biogas Sydost bedömer att det finns potential för en produktionsökning motsvarande ytterligare 120 GWh uppgraderad gas.

Förnybar el

År 2016 motsvarande länets produktion av el från förnybara källor 52 procent av konsumtionen av el. År 2012 var motsvarande siffra 44 procent. År 2016 var den totala elanvändningen 3,9 TWh.

Övrig energiproduktion

Fjärrvärmeleveranserna har fördubblats de senaste tjugofem åren. År 2016 kom 85 procent från förnybara bränslen medan den sista delen utgjordes av el, hetvatten från industrin eller fossila bränslen. Andelen fossila bränslen var 7 procent.

Fossilbränslefri energianvändning

Övergripande

Vi använder en allt större andel förnybar energi. År 1990 var lite mer än hälften av all energi som användes i Kalmar län förnybar. År 2016 var motsvarande siffra två tredjedelar.

Om man tittar på de koldioxidutsläpp som är kopplade till fossil förbränning (arbetsmaskiner, transporter och energiförsörjning) ser man att utsläppen 2016 är cirka 30 procent lägre än utsläppen år 1990.

Fordon och infrastruktur för drivmedel

Transporternas koldioxidutsläpp, det vill säga från vägtrafik, inrikes civil sjöfart, inrikes flygtrafik och övriga transporter, har minskat med ungefär 6 procent från år 1990 till år 2015.

Väg:

Utsläppen av koldioxid från vägtransporter i Kalmar län har minskat med en procent under perioden 1990 till 2015. Utsläppsminskningen på nationell nivå ligger samtidigt på cirka 3,5 procent.

Flyg:

Kalmar Öland Airport erbjuder idag 100 procent gröna inflygningar. Flygplatsen erbjuder kunder att kompensera sina flygresor genom att köpa förnybart flygbränsle.

Sjöfart:

Den sjöfart som trafikerar länets hamnar nyttjar fossila drivmedel. När det gäller Gotlandsfärjan är en upphandling nyligen genomförd och Destination Gotland kommer att sätta in en ny färja som kan drivas på flytande naturgas (LNG). Det är då möjligt att blanda in flytande biogas (LBG) om ett konkurrenskraftigt pris för LBG finns. Nuvarande avtal gäller till år 2027. Under 2018 genomfördes också en studie kring möjligheten att trafikera Oskarshamn – Öland med en gasfärja.

Järnväg:

Kust-till-kust-banan är elektrifierad. Övriga järnvägar är inte elektrifierade.

Arbetsmaskiner:

Användningen av arbetsmaskiner i Kalmar län gav år 2016 upphov till 85 ton. Detta kan jämföras med 77 ton år 1990 och 106 ton år 2011.

Samhällsbetalda resor:

Från och med hösten 2017 är 93 procent av det totala antalet kollektivtrafikresor i KLTs regi förnybara (förnybara drivmedel eller grön el). När det gäller vägtransporter kommer man år 2020 att använda förnybara drivmedel till 100 procent. Kustpilen- och Krösatågen drivs idag med konventionell diesel men Region Kalmar län har beslutat upphandla nya tåg som kan drivas på el och förnybara drivmedel. De nya tågen kommer att fasas in under 2025 – 2030. Skärgårdstrafiken använder delvis HVO, delvis diesel.

Därutöver återstår mycket innan de samhällsbetalda persontransporterna är fossilbränslefria, men utvecklingen går åt rätt håll när det gäller kommunernas (motsvarande) egna fordon. År 2014 hade kollektivtrafiken i särklass störst andel förnybara drivmedel, följt av Kalmar och Oskarshamns kommuner när det gäller egna bilar. 2016 har andelen förnybara drivmedel ökat och Kalmar följt av Västervik och Oskarshamn är nu bäst. Ett annat exempel är Mörbylånga kommun, som använder HVO till alla arbetsmaskiner och som år 2017 upphandlade 24 elbilar och 18 biogasbilar.

Vid upphandling av andra samhällsbetalda resor (t.ex. hyrbilar eller andra persontransporter) ställs i stort sett inga klimatkrav (2016). Däremot innehåller de flesta organisationers resepolicy skrivningar om att t.ex. använda resfria möten, cykel eller kollektivtrafik framför egna bilar eller flyg.

Samhällsbetalda godstransporter:

Mycket återstår innan de samhällsbetalda godstransporterna är klimatneutrala. År 2016 ställde kommunerna (motsvarande) i princip inga klimatkrav vid upphandling av godstransporter, förutom för personbilar och lätta lastbilar.

Kalmar kommun samordnad sedan 2015 varudistribution ut till sina egna verksamheter. År 2018 är det totalt fyra kommuner i länet som nyttjar konceptet samordnad varudistribution: Kalmar, Mörbylånga, Nybro och Torsås.

Fordon:

De senaste åren har merparten av länets nyregistrerade bilar varit dieselbilar och antalet dieselbilar har ökat kraftigt.

År 2018 fanns 890 personbilar med gasdrift registrerade i Kalmar län. Detta kan jämföras med 336 bilar år 2012. Därtill kommer 180 lätta gasfordon. KSRR och Västervik Energi- och Miljö, har sammanlagt ett tjugotal biogasdrivna sopbilar. År 2019 fanns cirka 140 biogasbussar inom länstrafiken.

År 2012 fanns 10 elfordon i Kalmar län, år 2018 fanns det nästan 250 elbilar (personbilar) och mer än 1400 elhybrider.

Infrastruktur:

År 2018 finns det sex tankställen för biogas (två i Kalmar samt ett vardera i Mönsterås, Mörbylånga, Oskarshamn och Västervik), Detta kan jämföras med tre tankställen år 2012. Mönsterås, Mörbylånga, Kalmar, Oskarshamn och Västervik har också bussdepåer med biogas. Tankställe för flytande biogas planeras i Västerviks kommun och det finns planer på tankställen för komprimerad biogas i flertalet av länets kommuner.

Övrig fossilbränslefri energianvändning

År 2015 hade utsläppen av fossil koldioxid från energiförsörjning minskat med 31 procent, jämfört med år 1990. Detta kan jämföras med år 2010, då utsläppen av fossil koldioxid från energiförsörjning minskat med 11 procent, jämfört med år 1990.

År 2016 var den totala elanvändningen 3,3 TWh.

Effektiv energianvändning

Länets energiförbrukning per bruttoregionkrona har under perioden 2005 - 2015 varierat från 190 till 225 MWh/MSEK, mätt i fast penningvärde. Det går inte att se någon tydlig trend. År 2015 förbrukades mer energi per bruttoregionkrona än vad som var fallet år 2005.

Växande näringsliv för hållbar utveckling

Länets utsläpp av energibaserad fossil koldioxid har minskat under det senaste decenniet, sett i relation till länets bruttoregionprodukt. År 2015 var denna siffra 26 procent lägre än 2005.

Kalmar län har en relativt hög andel sysselsatta inom miljösektorn. År 2015 arbetade cirka 22 000 personer i Sveriges miljösektor. 2 600, det vill säga 3,6 procent av dessa, arbetade i Kalmar län. Länets andel av totalen har sjunkit. År 2003 var motsvarande siffra 5 procent.

Bilaga 2 – Några tankeexperiment

*Tankeexperiment (allt annat lika): **20 gånger mer biodrivmedel år 2030***

År 2016 använde vi 2,8 TWh fossila bränslen till transporter. Teknikutvecklingen går snabbt framåt, inte minst när det gäller fordon och drivmedel. Låt oss göra tankeexperimentet att hälften av allt transportarbete år 2030 sker med elfordon och att resten av fordonsparken endast gör av med hälften så mycket drivmedel per kilometer som idag. Då skulle behovet av drivmedel uppgå till 700 GWh per år. År 2017 producerades cirka 33 GWh biodrivmedel i Kalmar län (biogas).

*Tankeexperiment (allt annat lika): **Dubbel produktionen av förnybar el***

År 2016 var länets elförbrukning 1,8 TWh större än länets produktion av förnybar el. För att kunna bli "självförsörjande" på förnybar el behöver vi till exempel fördubbla produktionen av el från vindkraft samt installera solceller motsvarande cirka 12 fotbollsplaner (effektiv yta solceller). I ett sådant tankeexperiment kommer mer än 15 procent av länets totala elförbrukning från solceller.

*Tankeexperiment (allt annat lika): **115 vindkraftverk till "varannan elbil"***

År 2016 användes 2,8 GWh fossila drivmedel i Kalmar län. Om hälften av detta transportarbete istället skulle genomföras med elfordon skulle det behövas cirka 115 nya vindkraftverk. Då förutsätter vi att ett vindkraftverk årligen producerar 5 GWh el och att traditionella förbränningsmotorer har en verkningsgrad på 40-45 procent.

*Tankeexperiment (allt annat lika) – **Fossilbränslefria personbilar år 2033***

År 2016 fanns 132 000 personbilar i Kalmar län och år 2016 registrerades cirka 8 400 nya. Teoretiskt tar det alltså 16 år att byta ut hela personbilsparken. Om alla från och med år 2018 skulle välja att köpa bilar som drivs på förnybara drivmedel eller grön el skulle vi alltså ha en fossilbränslefri fordonspark år 2033. I verkligheten valde knappt 13,5 procent att köpa en miljöbil år 2016. Omkring hälften av dessa var snåla dieslbilar.

*Tankeexperiment (allt annat lika) – **Effektiv energianvändning 2005-2030***

Om vi ska nå målet om 50 procent effektivare energianvändning år 2030 och arbeta i samma takt hela tiden borde vi år 2016 ha nått ner till 150 MWh/MSEK. I verkligheten var värdet 195 MWh/MSEK.

Bilaga 3 – Samtliga mål, delmål och aktiviteter

Mål 1			Utgångsläge
Fossilbränslefri energiproduktion. År 2030 är Kalmar läns produktion av förnybar energi minst lika stor som länets totala energianvändning. Länets aktörer bidrar genom att köpa och/eller producera förnyelsebar energi.			2016: 68 %
Delmål 1.1			Utgångsläge
Produktion av förnybara drivmedel. År 2020 uppgår produktionen av förnybara drivmedel i Kalmar län till 200 GWh och år 2025 till 250 GWh. I detta ingår att produktionen av biogas år 2020 uppgår till 160 GWh, varav merparten uppgraderas till drivmedel.			2017: 33 GWh (drivmedel) 2017: 51 GWh (biogas)
Aktiviteter	Ansvar	Tidplan	Resurser
1.1.1 Produktion av biometanol			
1.1.2 Fövätskning till flytande biogas (LBG)			
1.1.3 Utökad produktion av biogas			
1.1.4 Utökad produktion av övriga förnybara drivmedel			
Delmål 1.2			Utgångsläge
Produktion av förnybar el. År 2030 är Kalmar läns produktion av förnybar el minst lika stor som länets totala elanvändning.			2016: 52 %
Aktiviteter	Ansvar	Tidplan	Resurser
1.2.1 Aktuella vindbruksplaner i alla kommuner	Länsstyrelsen (samordning)	2019-2021	Inom befintliga ramar
1.2.2 Havsbaserad vindkraft			
1.2.3 Länsprojekt solceller	Klimatsamverkans länsgrupp	2019 (steg 1)	Inom befintliga ramar (Steg 1)
Delmål 1.3			Utgångsläge
Övrig energiproduktion. År 2030 är Kalmar läns produktion av förnybar energi för värme och kyla minst lika stor som länets totala användning av värme och kyla			2016: 85 % förnybara bränslen till fjärrvärme
Mål 2			Utgångsläge
Fossilbränslefri energianvändning. Andelen använd förnybar energi ska öka kontinuerligt.			Uppfylld idag
År 2025 använder offentlig sektor endast sådan energi, köpt eller egenproducerad.			Se separat uppföljning
År 2030 är all energianvändning i Kalmar län fossilbränslefri.			2016: 68 %
Delmål 2.1			Utgångsläge
Transporter. År 2025 är klimatutsläppen från transporter i Kalmar län 70 % lägre än år 2010.			2016: 10 % lägre
År 2020 är alla samhällsbetalda resor i Kalmar län klimatneutrala. År 2025 är samtliga samhällsbetalda transporter och arbetsmaskiner fossilbränslefria.			Se separat uppföljning
Aktiviteter	Ansvar	Tidplan	Resurser
2.1.1 Fossilbränslefrött resande	Klimatsamverkans länsgrupp	2019 (Steg 1)	Inom befintliga ramar (steg 1)
2.1.2 Biogas BOOST, fler biogasfordon	Miljöfordon syd	2018-2021	3,6 MSEK
2.1.3 Pilotprojekt flytande biogas i tunga fordon	Region Kalmar län	2018-2019 (Steg 1)	0,2 MSEK (Steg 1)
2.1.4 Fossilbränslefria arbetsmaskiner	Klimatsamverkans länsgrupp	2019	Inom befintliga ramar
Delmål 2.2			Utgångsläge
Flyg. År 2019 använder de bolag som trafikerar Kalmar läns flygplatser minst 5% flygbiobränsle vid inrikes trafik. År 2025 är motsvarande siffra 50%. År 2030 använder de flygbolag som trafikerar Kalmar läns flygplatser 100% biobränsle.			
Aktiviteter	Ansvar	Tidplan	Resurser
2.2.1 Mer förnybart flygbränsle.	Kalmar Öland Airport	2019-	
Delmål 2.3			Utgångsläge
Infrastruktur, förnybara drivmedel. År 2025 finns det en infrastruktur som gör det möjligt att köra fossilbränslefrött i hela Kalmar län. Då finns det bland annat publik laddinfrastruktur för elfordon samt minst ett tankställe för biogas i varje kommun.			2018: Tankställe biogas i 5 kommuner.
Aktiviteter	Ansvar	Tidplan	Resurser
2.3.1 Plan, infrastruktur för förnybara drivmedel och fordon.	Länsstyrelsen (samordning)	2018-2019	Inom befintliga ramar (steg 1)
Delmål 2.4			
Elanvändning. År 2020 använder Kalmar län endast el från förnybara källor.			
Delmål 2.5			
Energianvändning i bostäder. År 2025 använder Kalmar län inga fossila bränslen för bostädernas värme, kyla eller varmvatten			

Mål 3			Utgångsläge
Effektiv energianvändning. Energieffektiviteten ska öka kontinuerligt. År 2020 är Kalmar läns energianvändning 20 % effektivare än år 2005, mätt som tillförd energi i relation till BRP. År 2030 är motsvarande siffra 50 %. Kommentar: målet för år 2030 motsvarar den nationella energioverenskommelsen.			2016: I stort sett stillastående.
Delmål 3.1			Utgångsläge
Transporteffektivt samhälle. Energiintensiteten per trafikslag ska minska kontinuerligt.			
Aktiviteter	Ansvar	Tidplan	Resurser
3.1.1 Cykling	Klimatsamverkans länsgrupp	2019 (Steg 1)	Inom befintliga ramar (steg 1)
3.1.2 Regionala strukturbilder	Region Kalmar län	2018-2019 (Steg 1)	0,5 MSEK (Steg 1)
3.1.3 Starka stråk för buss	Region Kalmar län och kommuner	2017-	
Delmål 3.2			Utgångsläge
Energieffektiva bostäder och lokaler. År 2020 är energianvändningen i Kalmar läns bostäder och lokaler 20 % lägre än år 1995. Då byggs endast s.k. nära-nollenergibyggnader. År 2030 är energianvändningen i bostäder och lokaler 30 % lägre än år 1995.			
Aktiviteter	Ansvar	Tidplan	Resurser
3.2.1 Energieffektivisering i fastigheter och företag			
3.2.2 Incitament för energieffektivisering	Länsstyrelsen	2016-2019	Projektfinsierat
Delmål 3.3			Utgångsläge
Offentliga bostäder och lokaler. <ul style="list-style-type: none"> Halverad energianvändning från 1995 till 2030. Vid hyra av lokaler ska krav på energi och miljöpåverkan ställas till uthyraren. Verksamhetsel inklusive belysning ska effektiviseras kraftfullt. Vid ny-byggnad ska klass A enligt BELOK:s anvisningar, det vill säga 50 kWh/m² lokalyta, gälla för såväl egna som förhyrda lokaler. Vid nybyggnad eller omfattande lokalförändring ska alltid övervägas om solenergianvändning kan integreras i byggnaden. Det är lämpligt med en skriftlig motivering i det fall solenergisystem inte installeras. 			
Aktiviteter	Ansvar	Tidplan	Resurser
3.3.1 Handlingsplaner för offentliga bostäder och lokaler	Respektive organisation med stöd av Energikontor Sydost	2019-2021	Inom befintliga ramar
Mål 4			Utgångsläge
Växande näringsliv för hållbar utveckling. 2025 är Kalmar läns utsläpp av fossil koldioxid per bruttoregionprodukt 50 % lägre än 2005. Kalmar läns miljösektor utvecklas bättre än riksgenomsnittet.			2016: I stort sett stillastående Omsättning: bättre Sysselsatta: sämre
Aktiviteter	Ansvar	Tidplan	Resurser
4.0.1 Arena biogas	Region Kalmar län med flera	2018-2021	1,6 MSEK (Fas 1)
4.0.2 Biogas Sydost	Energikontor Sydost	Löpande	Projektfinsierat
4.0.3 Hållbart resande i besöksnäringen	Region Kalmar län	2018-2019 (Förstudie)	0,4 MSEK (förstudie)
Mål 5			Utgångsläge
Kunskap, medvetenhet och hållbar konsumtion.			
Aktiviteter	Ansvar	Tidplan	Resurser
5.0.1 Utbildning och lärande	Klimatsamverkans länsgrupp	2019	Inom befintliga ramar
5.0.2 Upphandling och ökat samnyttjande	Klimatsamverkans länsgrupp	2019 (steg 1)	Inom befintliga ramar (steg 1)
5.0.3 Koldioxidbudget för länets kommuner	Västerviks kommun tillsammans med klimatsamverkans länsgrupp	2020	

Länsstyrelsen
Kalmar län

Handlingsprogram för en fossilbränslefri region Samrådsredogörelse

Handlingsprogrammet för en fossilbränslefri region är ett av flera handlingsprogram under länets regionala utvecklingsstrategi. Förslaget till handlingsprogram har, efter beslut i regionförbundet och landstingets styrelser, varit ute på remiss under perioden december 2018 till mars 2019. Här redovisas och kommenteras de synpunkter som kommit in. **Grå** markeringar = föreslagna ändringar.

BORGHOLMS KOMMUN

Borgholms kommun tillstyrker Region Kalmars handlingsprogram för att nå en fossilfri region. Kommunens syn är att regionen som helhet och Öland i synnerhet har goda möjligheter att snabbt nå fossilfrihet i alla delar utom för transportsektorn. Målen i handlingsplanen avser för transportsektorn endast samhällsbetalda transporter, vilket samtidigt är detsamma som transporter som samhället har rådighet över. För dessa transporter är målen tuffa men möjliga att nå.

För att fånga upp och möjliggöra en bättre måluppfyllnad för den privata sektorns transporter – främst privatpersoner och mindre företag – är det viktigt att kortsiktigt inte förlita sig alltför mycket på teknikutveckling. Under en övergångsperiod krävs tillgång till fossilfria drivmedel som kan nyttjas av befintlig fordonspark, direkt eller med mindre kostsam modifiering.

Det innebär att för att privatpersoner och mindre företag med en rimlig ekonomisk insats ska få en reell möjlighet att sträva mot fossilfrihet måste produktionen av fossilfria drivmedel öka. Region Kalmar äger inte frågan om styrmedel för detta, men kan på olika sätt stimulera en sådan utveckling. Självklart i dialog med riksdag och regering och övriga nationella myndigheter, men också genom att tydligt efterfråga sådana drivmedel till den egna fordonsflottan. Produktionsförutsättningarna i regionen, inklusive Öland, är goda.

Kommentar till remissvaret

Handlingsprogrammet innehåller specifika delmål för samhällsbetalda transporter, men också delmål för länet som geografisk enhet och med koppling till transporter. År 2030 ska all energianvändning i Kalmar län vara fossilbränslefri, dvs. även transporter. Redan år 2025 ska klimatutsläppen från transporter i Kalmar län vara 70% lägre än år 2010.

EMMABODA KOMMUN

Emmaboda kommun beslutar att anta förslaget till handlingsprogram med beaktande av synpunkter från Emmaboda Energi och Miljö AB och Emmaboda teknik- och fritidsnämnd/tekniska kontoret.

Exempel på synpunkter är att handlingsprogrammet redogör för regionens övergång till fossilbränslefritt på ett klart och tydligt sätt, att det är viktigt att ett gemensamt arbete för en fossilbränslefri region fortsätter och att det bereds utrymme för detta både personellt och ekonomiskt. Kommunen bör följa arbetet med länets energi- och klimatstrategi 2019, för att så småningom anpassa detta till lokalt målarbete i Emmaboda kommun. Andra synpunkter är att målen är bra men att det är svårt att bedöma målens nyckeltal och deras möjlighet till uppfyllelse eller om det finns fler mål utifrån avgränsningen samhandling mellan aktörer som borde vara med.

Kommentar till remissvaret

De mål som presenteras i handlingsprogrammet är tänkta att gälla gemensamt för hela länet. De förslag till aktiviteter som presenteras är sådana som har hög prioritet och kräver samhandling. Därutöver kommer det att krävas en rad andra aktiviteter på olika nivåer för att nå uppsatta mål.

ENERGIKONTOR SYDOST

Energikontor Sydost är tillsammans med våra medlemmar en drivande kraft i energifrågor. Vi har med stort intresse tagit del av dokumentet och tackar för möjligheten att lämna remissvar. Kommentarererna följer handlingsprogrammets struktur. Om behov finns att bolla idéer eller komma med förslag på mål eller formuleringar så hjälper vi gärna till.

Måldokumentens relation till varandra

Det länsövergripande arbetet för en minskad klimatpåverkan och en god regional utveckling är komplext i Kalmar län. För att göra det tydligare var detta handlingsprogram hör hemma och hur det står i relation med de övriga måldokumenterna föreslår vi en schematisk bild över de olika måldokumenterna, hur de står i relation till varandra samt vem som ansvarar för dem.

Uppdatering av handlingsprogrammet

Eftersom vi lever i en föränderlig värld där förutsättningar såväl som teknik och politik förändras så är det bra att det tydlig framgår att listan med aktiviteter måste uppdateras efter en tid samt vilken tidsram som handlingsprogrammet omfattar.

Strategier för ett fossilfritt Kalmar län

Bra inledning som klargör grundstrategierna med att minimera, cirkulera, konvertera etc. I den andra meningen refereras det till de tre hållbarhetsdimensionerna. För att förenkla för läsaren föreslår vi att de tre hållbarhetsdimensionerna räknas upp och eventuellt förklaras med en kort mening.

Aktivitet 1.3.1 Bioenergiplattform

Förstudien är genomförd och avslutad. Avsikten var att driva detta vidare till ett samverkansprojekt med finansiärer från regionerna och ERUF Småland med Öarna. Efter diskussioner under projektutvecklingsfasen blev dock slutsatsen att ingen passende utlysning fanns. Arbete pågår kontinuerligt för att finna annan finansiering. Aktiviteten är mycket viktig och bör fortfarande vara prioriterad. Vi föreslår följande textändring:

1.3.1 Bioenergiplattform

Med syfte att utveckla bioenerginäringen samt kommersialisera innovationer inom sektorn. Bioenergibranschen bidrar starkt till energianvändningen i Kalmar län. Det finns förutsättningar att nyttja stöd för kommersialisering av innovationer; nätverk mellan värmeverk och kunden samt nätverk kring tillförseln av bränsle och logistiken av bränsle från skogen och sågverk till användaren.

Ansvar: Energikontor Sydost

Tidplan: 2019-

Resursbehov: cirka 2 MSEK personalkostnader, 0,5 MSEK övrigt

Främja tågtrafik

Det är bra att flygets arbete för en övergång till förnybart flygbränsle lyfts fram (aktivitet 2.2.1). Det är ett steg i rätt riktning och bör prioriteras. Vi saknar en prioriterad aktivitet som tydligt främjar tågåkandet framför flyg. Vi föreslår följande aktivitet:

Främjande av tågtrafik för hållbara resor. Undersöka förutsättningarna och om möjligt genomföra länsövergripande projekt för främjande av tågtrafik för minskad bil- och flygtrafik. Resultatet av aktiviteten bör vara att tåget alltid blir förstaval framför flyg om resan överhuvudtaget behöver göras.

Ansvar Region Kalmar m fl länsövergripande aktörer

Tidplan: 2019-

Resursbehov: regionala utvecklingsmedel/ERUF Småland med öarna?

Lågenergilampor, sidan 19

”Lågenergilampor” bör bytas ut till ”energieffektiv belysning, tex LED-teknik”.

Resfria möten

Vi saknar någon aktivitet för att öka kunskapen kring resfria möten. Det pågår just nu en satsning där offentlig sektor får coachning för digitala möten. Vi föreslår därför en aktivitet som kopplar direkt till detta. Satsningen koordineras av Energikontoret Norra Småland och vi är därför

osäkra hur ansvaret ska formuleras i aktiviteten nedan. Målgrupp och deltagare är offentlig sektor inklusive offentligt ägda bolag.:

Förslag på aktivitet:

Aktivitet: Främjande av resfria möten

Resfria möten är ett effektivt sätt att minska en organisations tjänsteresor. Det ger såväl miljömässiga som sociala och ekonomiska fördelar. Kalmar läns offentliga sektor kan delta i den nationella satsningen REDI; Resfria digitala möten i offentlig sektor, där offentlig sektor coachas i digitala möten genom en 10-stegsmetod för att förbättra deltagande organisationers arbete med digitala möten.

Ansvar: (Klimatsamverkan?) Offentlig sektor inklusive offentliga bolag.

Tidplan: 2019-2020

Resurser: Inom befintliga ramar. (Utbildningsinsatsen är finansierad av Energimyndigheten, men deltagande organisationer deltar inom befintlig verksamhetsram)

Aktivitet 3.1.1 Cykling

Denna aktivitet skulle kunna formuleras om till en aktivitet där de cykelrelaterade projekten samordnas i syfte att dra nytta av varandra och öka effekterna. Ett av de många projekt som pågår i länet är Energikontor Sydosts projekt LASTA som syftar till att stimulera användningen av lastcyklar.

<http://energikontorsydost.se/sv/l/projekt/24672>

Aktivitet: Samordna de cykelrelaterade projekt som drivs i länet så synergieffekter uppstår.

Ansvar: (Klimatsamverkan?)

Tidplan: 2019-2020

Resurser: Inom befintliga ramar.

Aktivitet 3.3.1. Handlingsplaner för offentliga bostäder och lokaler

Här finns formuleringar som refererar till ett av våra rullande projekt SUPPORT. Den referensen bör tas bort, men behåll med stöd från Energikontor Sydost. Projektet är jämförelsevis kortlivat, medan Energikontor Sydosts verksamhet är långlivad. Skriv istället ”Respektive organisation med stöd av Energikontor Sydost” respektive ”inom befintlig ramar”.

Aktivitet 4.0.3 Hållbart resande i besöksnäringen

Här pågår delaktiviteter som kopplar till hållbar turism inom projektet SBWELL under ledning av Linné-universitetet som medfinansieras av bland annat Region Kalmar. Det innebär att delar av det som nämns som genomförandeprojekt redan genomförs. Om ytterligare aktiviteter planeras bör dessa samordnas för att ta tillvara på möjligheter till synergieffekter.

Aktivitet 5.0.1 Utbildning och lärande för hållbar utveckling

Just nu pågår en utveckling av ett projekt där man genom att nyttja skolan som plattform når skolledare, lärare och andra yrkesgrupper med koppling till skolans verksamhetsområde. Detta projekt kommer att komplettera de aktiviteter som genomförs inom Glokala Sverige där åtta kommuner i Kalmar län har fått beviljat utbildningsinsatser om Agenda 2030. Därför ligger detta förslag väl i tid 2019.

Förslag till omformulering:

5.0.1 utbildning och lärande för hållbar utveckling

Kunskapslänken. Utveckla en arbetsmodell som bidrar till ökad förståelse och kunskap om Agenda 2030 hos medborgarna i Kalmar län med fokus på mål 7. Hållbar energi för alla, mål 12. Hållbar konsumtion och produktion, mål 12. Bekämpa klimatförändringarna och mål 17. delmål 17. Uppmuntra effektiva partnerskap.

Med skolan som plattform i det arbetet involveras länets barn och unga i insatser som stärker deras kunskaper, förmågor och handlingskraft för att verka för en hållbar samhällsutveckling. Genom skolan når man också flertalet av kommunens medborgare, politiker och tjänstemän, där skolans personal är en viktig målgrupp. Här finns möjligheten att komplettera och förstärka Glokala Sveriges insatser och nå en bredare målgrupp med anpassade aktiviteter utifrån varje kommuns behov och förutsättningar. Med skolan som plattform för dessa aktiviteter involveras barn och unga på ett naturligt sätt.

Utvecklingsarbetet och genomförande av insatser ska ske genom en samverkan mellan etablerade nätverk och aktörer på både regional som nationell nivå.

Ansvar: koordinering Energikontor Sydost i samverkan med kommunerna

Tidplan 2019-2022

Resursbehov: finansiering för personal omfattande 70% koordinering och pedagogisk expertis, eget arbete inom kommunerna inom ramen för befintliga ramar.

Samordnad varudistribution, sidan 31

Kalmar kommun samordnad sedan 2015 varudistribution ut till sina egna verksamheter.

Det är inte bara Kalmar kommun som nyttjar en så kallad samordnad varudistribution utan även Nybro, Torsås och Mörbylånga kommun.

Dessutom bör denna text placeras under en annan rubrik eller en egen.

Förslag omformulering:

Godstransporter:

Kalmar kommun samordnad sedan 2015 varudistribution ut till sina egna verksamheter. År 2018 är det totalt fyra kommuner i länet som nyttjar konceptet samordnad varudistribution: Kalmar, Mörbylånga, Nybro och Torsås.

Kommentar till remissvaret

Måldokumentens relation till varandra

Det är riktigt att målstrukturen inte är helt enkel. Det är inte heller självklart hur en schematisk bild över de olika måldokumenterna och hur de står i relation till varandra ska se ut. Bilden kan se olika ut, beroende på från vems utgångspunkt den ritas. Den regionala utvecklingsnämnden inom Region Kalmar län ansvarar t.ex. för genomförandet av det regionala utvecklingsuppdrag som tilldelats från nationell nivå. Därför är handlingsprogrammet för en fossilbränslefri region ett dokument som

konkretiserar delar av det regionala utvecklingsprogrammet (RUSen). Länsstyrelsen har t.ex. andra samordningsuppdrag, då kan handlingsprogrammet för en fossilbränslefri region ses som en del i genomförandet av länets regionala miljömål eller som en delmängd av den energi- och klimatstrategi som länsstyrelsen tar fram på nationellt uppdrag.

Uppdatering av handlingsprogrammet
Texten förtydligas.

Strategier för ett fossilfritt Kalmar län
Hållbarhetsdimensionerna beskrivs, enligt Energikontorets förslag.

Aktivitet 1.3.1 Bioenergiplattform
Den aktivitet som beskrivs i remissupplagan har genomförts och det finns inget konkret förslag till realisering. Linnéuniversitet formerar sig nu, i samverkan med andra aktörer, kring ett antal tematiska plattformar. Diskussionen om en eventuell bioenergiplattform bör hanteras i det sammanhanget. Aktiviteten lyfts därför bort från handlingsprogrammet.

Främja tågtrafik
Texten under aktivitet 2.1.1. Fossilfritt resande utvecklas, så att det framgår att den också kan omfatta denna typ av åtgärder.

Lågenergilampor
Texten ändras enligt Energikontorets förslag.

Resfria möten
Texten under aktivitet 2.1.1. Fossilfritt resande utvecklas, så att det framgår att den också kan omfatta denna typ av åtgärder.

Aktivitet 3.1.1 Cykling
Det har på senare tid startat flera länsprojekt som syftar till att öka cyklingen, bl a "LASTA" samt "På egna ben". Handlingsprogrammets text kompletteras med en mening om att eventuella nya aktiviteter ska komplettera redan pågående aktiviteter inom samma område.

Aktivitet 3.3.1 Handlingsplaner för offentliga bostäder och lokaler
Texten ändras enligt Energikontorets förslag.

Aktivitet 4.0.3 Hållbart resande i besöksnäringen
Samordning ska naturligtvis ske. Texten kompletteras.

Aktivitet 5.0.1 Utbildning och lärande för hållbar utveckling
Texten kompletteras med information om Glokala Sverige samt om att, via klimatsamverkans länsgrupp, undersöka förutsättningarna för ett länsprojekt.

Samordnad varudistribution, sidan 31
Texten förtydligas.

HULTSFREDS KOMMUN

Kommunstyrelsen har beslutat översända två yttranden, dels från miljö- och byggnadsnämnden och dels från Östra Smålands kommunalteknikförbund.

Miljö och byggnadsnämnden

Miljö- och byggnadsnämndens riktning har varit att anta remissmaterialets mål som även politiskt antagen lokal målsättning. Detta för att ta ansvar över de egna klimatutsläppen genom att ta rygga på länets strävan och inte hamna efter övriga kommuner. Detta arbete pågår.

Handlingsprogrammet är en viktig del för att utveckla samverkan i länet kring dessa frågor.

3.1 Delmål om ett transporteffektivt samhälle

Gällande cykling borde det beröras att utbyggnad av infrastruktur för cykling behövs för att stärka såväl korta resor som arbetspendling som cykelturism.

3.3 Delmål för offentliga bostäder och lokaler

Det bedöms som en utmaning att uppnå dessa förslag till delmål. Det kan också vara ett bekymmer hur man tolkar texten i dessa delmål. Här skulle en förutsättning vara stärkt kompetens eller utökande med personal. Kanske kan även man finna effektiviteten i att skapa förutsättning för gemensamma upphandlingar där underlaget utformas efter målen. För att åstadkomma dessa investeringar hade det varit lyckat att knyta större summor i form av stöd och bidrag från stat och EU. För att säkerställa detta behöver kommunerna preciserat stöd.

5 Mål om kunskap, medvetenhet och hållbar konsumtion

Här tas upphandlingen och inköp via utökat länsamarbete och ökat samnyttjande upp som prioriterade aktiviteter. Här kunde det kommuniceras tydligare vad detta kan innebära, motsvarande den information som delges under mål 1-3. Dock ingår mål 5 på ett eller annat sätt i de andra målen.

Övrigt

Aktiviteter för att uppnå målen är kortsiktiga och det enligt resonemang om omvärldens påverkan den närmaste tiden. Det hade också varit värdefullt med aktiviteter ur ett längre perspektiv. Kanske behövs styrkan i varje aktivitet höjas. Vid kommunikering är det ett problem att hänvisa till att aktiviteterna är kortsiktiga för vi vet inte vad EU kommer att besluta närmast. De nuvarande förmedlade aktiviteterna kommer högst eventuellt innebära att målen nås, även om det är bra bit på vägen om kommunerna kan åstadkomma omställning.

Östra Smålands kommunalteknikförbund

Komplement till miljö- och byggnadsnämndens yttrande.

2.1 Delmål för transporter

Delmål 2.1 säger att samtliga samhällsbetalda transporter och arbetsmaskiner ska vara fossilbränslefria 2025. När det gäller arbetsmaskiner är det inte praktiskt genomförbart, med hänsyn till de investeringsmedel som finns

avsatta för utbyte av den interna maskinparken. Det finns inte heller alternativa bränslen i tillräcklig omfattning idag. Kravställning på köpta tjänster redan 2025 skulle innebära ökade avtalskostnader och vi vet inte om det lokala näringslivet klarar av de investeringar som skulle krävas. Ett realistiskt alternativ är en kravställningspolicy internt och externt med utfasningssteg fram till 2030. Det skulle dock fortfarande innebära ökade kostnader både på intern maskinpark och köpta tjänster.

2.3 Delmål om infrastruktur för förnybara drivmedel

För att kunna använda ”effekten” av delmål 2.3 måste utbudet av fordon på marknaden harmoniera med efterfrågan hos kommunen. Vi ser idag att elbilarna som finns på marknaden inte klarar av hela vårt behov när det gäller t.ex. lastkapacitet och körsträcka.

3.3 Delmål för offentliga bostäder och lokaler

Hultsfreds kommun har inte möjlighet att redovisa de bakomliggande jämförelsetal från 1995 som efterfrågas i Mål 3.3 då fakta saknas.

Energikravet vid ombyggnationer enligt delmål 3.3 kommer att bli väldigt svåra att uppnå med tanke på statusen på de gamla byggnader som finns. Det kommer troligtvis vara bättre att riva och bygga nytt vilket samtidigt är slöseri med resurser. Det är svårt att se hur konsekvenserna av så högt ställda krav kommer att slå mot fastighetsbeståndet utan att ha alla detaljutredningar och detaljprojekteringar klara.

Kommentar till remissvaren

Delmål 3.1 Ett transporteffektivt samhälle

Det kan ibland vara svårt att dra gränsen mellan olika handlingsprogram o dy. Vi har dock valt att inte ta med prioriterade aktiviteter för transportinfrastruktur eller bredbandsinfrastruktur i detta handlingsprogram. De hanteras istället i den regionala transportplanen och i länets cykelstrategi, respektive i den regionala digitala agendan och i länets bredbandsstrategi.

Delmål 3.3 Offentliga bostäder och lokaler

Delmålet ändras, se svar under Kalmar kommun.

Delmål 5 Kunskap, medvetenhet och hållbar konsumtion

Frågor om konsumtion och indirekt klimatpåverkan kommer att vidareutvecklas i den kommande energi- och klimatstrategin, vilken tas fram av länsstyrelsen.

Övrigt

Remissvaret redovisar också hur Hultsfreds kommun kan arbeta för att bidra till de olika regionala målen. Dessa lokala exempel återges inte i denna sammanfattning av remissvaren.

Mer långsiktigt: Handlingsprogrammet omfattar inte allt utvecklingsarbete för en fossilbränslefri region, avgränsas till områden av strategisk betydelse och till aktiviteter som kräver samhandling mellan olika aktörer och över gränser. Tidsramen är 2019 – 2021. Tanken är att länet därefter ska ta fram

ett handlingsprogram som baseras på den kommande energi- och klimatstrategin, dvs. ett handlingsprogram som omfattar åtgärder för att minska klimatpåverkan från fler områden än fossilbränslefri region. Detta bredare handlingsprogram kommer preliminärt att ha tidshorisonten 2024. Arbetet med energi- och klimatstrategin samordnas av länsstyrelsen.

HÖGSBY KOMMUN

Högsby kommun välkomnar en uppdaterad version av handlingsprogrammet för fossilbränslefri region.

1:1 Delmål för produktion av förnybara drivmedel

Delmålet behöver förtydligas för produktion av förnybara drivmedel. Ingår de 160 GWh biogas i de 200 GWh producerade förnyelsebara drivmedel som ska produceras år 2020?

2.1 Delmål för transporter

Är det 2019 en realistisk målsättning att alla samhällsbetalda transporter ska vara klimatneutrala redan till 2020?

Omställningen av järnvägen borde förtydligas. Stångådalsbanan och Tjustbanan är inte elektrifierad. Även om det ligger utanför vad länet aktörer kan besluta om bör det finnas med att man arbetar för att påverka så att elektrifiering eller övergång till fossilfritt bränsle påskyndas.

Stångådalsbanan behöver rustas upp och det borde vara en prioriterad aktivitet att innan 2020 utreda möjligheten till utökad antal stoppställen samt pendeltrafik.

När det gäller arbetsmaskiner är det kanske inte praktiskt genomförbart att få till fossilbränslefria arbetsmaskiner till år 2025, med tanke på kostnaden men också med tanke på tillgången till alternativa drivmedel. Ett mer realistiskt alternativ är en kravställningspolicy internt och externt med utfasningssteg fram till 2030.

2.3 Delmål, infrastruktur för förnybara drivmedel

Utbudet av fordon måste harmonisera med efterfrågan hos kommunerna. Elbilarna som finns på marknaden idag anses inte klara av hela organisationens behov när det gäller t.ex. lastkapacitet och körsträcka.

Aktivitet 3.1.3 Starka stråk för buss

Incitament för att öka kollektiva resandet – starka stråk för buss – bör också innehålla åtgärder för att göra buss mer ekonomiskt attraktivt för de boende i länet. Ansvar: Kalmar länstrafik, Region Kalmar län och kommunerna.

3.3 Delmål för offentliga bostäder och lokaler

Energikravet för ombyggnationer enligt delmål 3.3. kommer att bli svåra att uppnå med tanke på statusen på de gamla byggnader som finns.

Aktivitet 5.0.2 Upphandling och ökat samnyttjande

Det bör tryckas mer på vikten av upphandling och hur mycket detta påverkar utsläppen.

Övrigt

Det är bra att det uttalas i dokumentet att offentlig sektor ska gå före. Förhållandet mellan länets kommande energi- och klimatstrategi och detta dokument borde förtydligas och även den regionala planen för utbyggnad av laddplatser och infrastruktur för elbilar borde tas upp.

Under listan för "Våra strategier" bör det förtydligas vad som menas med "Cirkulera". Är det cirkulär ekonomi som menas? Om så är ett förslag på formulering: "Cirkulera resurser genom att se avfall som en tillgång".

Palmolja i drivmedel. Det behöver tas upp att det förnyelsebara bränsle som kommer att användas inte får framställas av t.ex. palmolja eller andra icke hållbara substrat.

Kommentar till remissvaret

Delmål 1.1 Produktion av förnybara drivmedel

Målet för biogas är en delmängd av de övergripande målen om 200 GWh respektive 250 GWh förnybara drivmedel. **Skrivningen förtydligas.**

Delmål 2.1 Transporter

Arbetet för en fossilbränslefri region har sedan länge haft ett mål om att alla samhällsbetalda transporter ska vara fossilbränslefria. I förslaget till uppdaterat handlingsprogram har ambitionsnivån sänkts något, eftersom målet för år 2020 endast omfattar samhällsbetalda resor medan målet för övriga transporter och arbetsmaskiner satts till år 2025. Det finns andra remissvar som önskar ett ambitiösare mål. Inga ändringar föreslås.

Aktivitet 3.1.3 Starka stråk för buss.

Frågor av detta slag hanteras inom ramen för trafikförsörjningsprogrammet som revideras vart fjärde år och beslutas politiskt. Kalmar länstrafik har ett uppdrag från politiken att arbeta vidare med att utveckla ett BRT-koncept i länet, vilket kommer att ske i nära samverkan med den regionala utvecklingsförvaltningen, kommunerna och Trafikverket. **Aktiviteten uppdateras.**

Delmål 3:3 Offentliga bostäder och lokaler

Delmålet ändras, se svar under Kalmar kommun.

Aktivitet 5.0.2 Upphandling och ökat samnyttjande

Frågor om upphandling och klimatpåverkan kommer att vidareutvecklas i den kommande energi- och klimatstrategin.

Övrigt

Plan för infrastruktur för förnybara drivmedel och fordon: Finns med som aktivitet 2.3.1.

Cirkulera: Strategin om att cirkulera förtydligas.

Palmolja i drivmedel: När det gäller hållbara förnybara drivmedel använder vi samma definition som EU:s förnybarhetsdirektiv och Fossilfritt Sverige, dvs att drivmedlen ska ge en utsläppsminskning med 70% jämfört med fossila alternativ. Se avsnittet om definitioner och utgångspunkter.

KALMAR KOMMUN

Kalmar kommun har antagit målet ”Kalmar kommun som geografiskt område ska vara helt fossilbränslefritt år 2030”. Kalmar kommun ser gärna att Region Kalmar län ser över möjligheten att anta motsvarande målformulering. Med detta sagt ställer sig Kalmar kommun positiv till det uppdaterade handlingsprogrammet och konstaterar att Kalmar kommun inom merparten av delområdena har ett väl utvecklat arbete.

Följande ändringar föreslås:

2.2 Delmål för flyg

Förslag att omformulera texten enligt understruket förslag nedan.

År 2019 använder de bolag som trafikerar sträckan Kalmar-Stockholm minst 5% flygbiobränsle. År 2025 är motsvarande siffra 50% och år 2030 kan man erbjuda flygbolagen 100% biobränsle.

Aktivitet 2.2.1 Mer förnybart flygbränsle

Kalmar Öland Airport skapade under 2018 möjligheten för resenärer att betala för flygbiobränsle motsvarande den mängd som förbrukas vid den egna flygresan. Ska andelen förnybart flygbränsle i tanken på Kalmar Öland Airport öka, behöver företag och organisationer som väljer flyget för tjänsteresor vara beredda att betala denna merkostnad. Vi föreslår därför att texten under aktivitet 2.2.1 omformuleras till:

Kalmar Öland Airport verkar för att successivt öka andelen biobränsle på flygen mellan Kalmar och Stockholm. Dels genom dialog med offentliga länsaktörer, vilka förväntas ligga i framkant med inköp av flygbiobränsle, för att kompensera sitt tjänsteresande. Dels genom information riktad mot näringsliv och privatpersoner, vilken syftar till att öka kunskapen och därmed också villigheten att köpa flygbiobränsle för att kompensera sitt flygresande.

2.3 Delmål för infrastruktur för förnybara drivmedel

Texten under delmål 2.3 bör utvecklas till att även inkludera laddinfrastruktur för elfordon, se understruket förslag nedan.

År 2025 finns det en infrastruktur som gör det möjligt att köra fossilbränslefritt i hela Kalmar län. Då finns det bland annat publik laddinfrastruktur för elfordon och minst ett tankställe för biogas i varje kommun.

Följande förtydliganden önskas:

1.2.2 Havsbaserad vindkraft

Vi instämmer i att havsbaserad vindkraft kan ge ett viktigt bidrag till produktion av förnybar el i länet. Det är dock otydligt i dokumentet vilken aktivitet som avses bidra till en utökning av havsbaserad vindkraft.

3.2 Delmål för energieffektiva bostäder och lokaler samt

3.3 Delmål för offentliga bostäder och lokaler

- Under delmål 3.3 är mål och aktiviteter blandade.
- Vad innebär ”s.k. nollenergibyggnader”? Boverket inför krav på nära-nollenergibyggnader i BBR (skärpta krav föreslås träda i kraft 1/1 2020), vilket kommer göra detta till ett lagkrav.
- ”Alla nybyggnader ska ha en tillförd energi som är 25% lägre än gällande BBR.”
I och med de nya nära-nollenergikraven i kommande BBR kan detta krav bli svårt att uppnå. Vi utgår även från att handlingsprogrammet menar primärenergital och inte köpt energi, eftersom BBR utgår från primärenergital.
- ”Faktor 2 ska tillämpas vid renovering av byggnad.”
Det vore önskvärt med en definition av vad renovering innebär. Om det är fönsterbyte eller fasadrenovering som genomförs är det svårt att nå en halverad energianvändning.
- Generellt bör man definiera hur energianvändningen ska beräknas när fastighetsägarna ska minska den. Är det bara kWh/m² köpt energi eller är det primärenergital kWh/m² som nya BBR bygger på och vilka primärenergifaktorer ska man i så fall använda sig av?
Kommentarer:
 - Kalmar kommun kan inte göra uppföljningar med 1995 som referensår eftersom vi inte har så gammal statistik.
 - När lokaler hyrs är det möjligt att ställa krav för nybyggda lokaler där hela byggnaden byggs för kommunal verksamhet. Om befintliga lokaler hyrs kan inte motsvarande krav ställas.

Följande förtydliganden har erhållits från Kalmar kommuns handläggare, efter remisstiden: Flygplatsens egna mål för år 2019 och år 2025 gäller sträckan Kalmar - Stockholm, medan målet för år 2030 gäller samtliga flyg. Det är flygbolagen som beslutar vilka drivmedel man vill använda. Flygplatsen kan erbjuda och marknadsföra alternativa drivmedel, samt göra det möjligt för resenärer att köpa flygbiobränsle för att kompensera sitt flygresande.

Kommentar till remissvaret

Delmål 2.2 Flyg

Idag finns det endast inrikes flyg från Kalmar län till Stockholm, vilket kan förändras. Målet bör därför formuleras för inrikes flyg generellt. Kalmar Öland Airport arbetar för en ökad andel flygbiobränsle och erbjuder detta i takt med efterfrågan från flygbolag och resenärer (jmf aktivitet 2.2.1). Målet bör därför formuleras i förhållande till användning och inte i förhållande till vad som erbjuds.

Delmål 2.2 ändras enligt följande: År 2019 använder de bolag som trafikerar Kalmar läns flygplatser minst 5% flygbiobränsle vid inrikes trafik. År 2025 är motsvarande siffra 50%. År 2030 använder de flygbolag som trafikerar Kalmar läns flygplatser 100% biobränsle.

Aktivitet 2.2.1 Mer förnybart flygbränsle

Aktivitet 2.2.1 ändras enligt följande: Kalmar Öland Airport verkar för att successivt öka andelen biobränsle på flygen från Kalmar. Dels genom dialog

med offentliga länsaktörer, vilka förväntas ligga i framkant med inköp av flygbiobränsle, för att kompensera sitt tjänsteresande. Dels genom information till näringsliv och privatpersoner, med syfte att öka kunskapen och därmed också villigheten att köpa flygbiobränsle för att kompensera sitt flygresande.

Ansvar: Kalmar Öland Airport

Tidplan: 2019 –

Delmål 2.3 Infrastruktur för förnybara drivmedel

Texten ändras enligt kommunens förslag.

Förtydligande aktivitet 1.2.2 Havsbaserad vindkraft

Det är riktigt att det inte finns någon utpekad aktivitet för havsbaserad vindkraft. Skälet är att det ofta handlar om att underlätta och stötta privata initiativ, då de blir aktuella. Detta snarare än att utveckla offentliga samverkansprojekt. Bedömningen är att det ändå är viktigt att peka ut detta område som en prioriterad aktivitet. Aktiviteten kompletteras med följande text:

Handlingsplanen föreslår inte något konkret samverkansprojekt, men området är viktigt för att nå uppsatta mål och offentlig sektor ska försöka underlätta initiativ inom detta område.

Delmål 3.2 Energieffektiva bostäder och lokaler samt 3.3 Offentliga bostäder och lokaler

Primärenergital: Det är primärenergital som avses, enligt BBR 2020. Texten förtydligas.

Nära-nollenergibygnader: Skärpta krav för BBR föreslås träda i kraft den 1 januari 2020. Handlingsprogrammet för en fossilbränslefri region var ursprungligen tänkt att antas i slutet av 2017 eller i början av 2018.

Nuvarande tidplan gör vissa av skrivningarna i remissupplagan inaktuella, i relation till de nya reglerna i BBR. Följande ändringar görs:

- Begreppet "nära-nollenergibygnader" används konsekvent (= lagkrav)
- Texten om att alla nybyggnader ska ha en tillförd energi som är 25% lägre än gällande lagkrav i BBR stryks.
- Texten om "Faktor 2" stryks

Det bör vara möjligt att ställa krav på energieffektivisering också vid hyra av befintliga lokaler. Texten kvarstår.

LINNÉUNIVERSITETET

Linnéuniversitetet konstaterar att det i förslaget till handlingsprogram saknas en inledande och övergripande redovisning av nuläget, med kvantitativa data om hur fossilbränslen produceras och används inom olika sektorer i regionen idag. Med en sådan redovisning skulle man kunna koppla aktiviteter och mål mot detta för att lättare kunna avgöra relevansen.

Kommentar till remissvaret

Ambitionen har varit att hålla själva handlingsprogrammet kort. Nationella data presenteras med något års fördröjning, vilket gör att de siffror som finns att tillgå är några år gamla. Senast tillgängliga data, samt utvecklingen inom "fossilbränslefri region" redovisas i länets energibalans. En sådan har hittills tagits fram med tre till fyra års mellanrum. Klimatsamverkan Kalmar län gör också en årlig uppföljning av mål, delmål och aktiviteter. Mycket korta beskrivningar av nuläge (oftast 2016, men ibland nyare) finns i bilaga 1. Färskare data kommer att redovisas i den kommande energi- och klimatstrategin, vilken tas fram av länsstyrelsen.

LÄNSFÖRSÄKRINGAR I KALMAR LÄN

Angående remissvar till handlingsprogrammet för fossilbränslefri region så ställer sig Länsförsäkringar bakom handlingsplanen och har inga tillägg. Den enda kommentaren är att åter poängtera den viktiga kopplingen till FN:s globala hållbarhetsmål.

MÖNSTERÅS KOMMUN

Delmål 1:1 Produktion av förnybara drivmedel

Behöver förtydligas. Ingår de 160 GWh biogas i de 200 GWh som ska produceras år 2020?

Delmål 2:1 Transporter

Omställningen av järnvägen borde förtydligas. Stångådalsbanan och Tjustbanan är inte elektrifierad.

"År 2020 är alla samhällsbetalda transporter klimatneutrala" – är detta realistiskt?

Vilka fakta finns för arbetsmaskiner? Är det rimligt att uppfylla målet år 2025?

Aktivitet 3.1.3 Starka stråk för buss

Incitament för att öka kollektiva resandet – starka stråk för buss – bör också innehålla åtgärder för att göra buss mer ekonomiskt attraktivt för de boende i länet. Ansvar: Kalmar länstrafik, Region Kalmar län och kommunerna.

3.3 Delmål för offentliga bostäder och lokaler

Hur många lokaler är befintliga och hur många är nya? Stora insatser krävs i befintliga.

Aktivitet 5.0.2 Upphandling och ökat samnyttjande

Det bör tryckas mer på vikten av upphandling och hur mycket detta påverkar utsläppen.

Övrigt

Handlingsprogrammet omfattar inte sjöfartens utsläpp, som är en betydande del. Detta är ett område som bör belysas.

Det finns uppgifter i länets och kommunernas energibalanser som vore intressanta att redovisa – utsläpp per sektor, förnyelsebar energi m.m. Detta bör ingå som ett underlag i handlingsplanen.

Det bör anges ansvar, tidplan och resurser för alla delmål.

Det är bra att det uttalas i dokumentet att offentlig sektor ska gå före. Förhållandet mellan länets kommande energi- och klimatstrategi och detta dokument borde förtydligas och även den regionala planen för utbyggnad av laddplatser och infrastruktur för elbilar borde tas upp.

Palmolja i drivmedel. Det behöver tas upp att det förnyelsebara bränsle som kommer att användas inte får framställas av t.ex. palmolja eller andra icke hållbara substrat.

Kommentar till remissvaret

Delmål 1.1 Produktion av förnybara drivmedel

Målet för biogas är en delmängd av de övergripande målen om 200 GWh respektive 250 GWh förnybara drivmedel. **Skrivningen förtydligas.**

Delmål 2.1 Transporter

Arbetet för en fossilbränslefri region har sedan länge haft ett mål om att alla samhällsbetalda transporter ska vara fossilbränslefria. I förslaget till uppdaterat handlingsprogram har ambitionsnivån sänkts något, eftersom målet för år 2020 endast omfattar samhällsbetalda resor medan målet för övriga transporter och arbetsmaskiner satts till år 2025. Det finns andra remissvar som önskar ett ambitiösare mål. Inga ändringar föreslås.

Aktivitet 3.1.3 Starka stråk för buss

Frågor av detta slag hanteras inom ramen för trafikförsörjningsprogrammet som revideras vart fjärde år och beslutas politiskt. Kalmar länstrafik har ett uppdrag från politiken att arbeta vidare med att utveckla ett BRT-koncept i länet, vilket kommer att ske i nära samverkan med den regionala utvecklingsförvaltningen, kommunerna och Trafikverket. **Aktiviteten uppdateras.**

Delmål 3:3 Offentliga bostäder och lokaler

Delmålet ändras, se svar under Kalmar kommun.

Aktivitet 5.0.2 Upphandling och samnyttjande

Frågor om upphandling och klimatpåverkan kommer att vidareutvecklas i den kommande energi- och klimatstrategin.

Övrigt

Redovisning av data: Ambitionen har varit att hålla själva handlingsprogrammet kort. Nationella data presenteras med något års fördröjning, vilket gör att de siffror som finns att tillgå är några år gamla. Senast tillgängliga data, samt utvecklingen inom "fossilbränslefri region" redovisas i länets energibalans. En sådan har hittills tagits fram med tre till fyra års mellanrum. Klimatsamverkan Kalmar län gör också en årlig uppföljning av mål, delmål och aktiviteter. Mycket korta beskrivningar av nuläge (oftast 2016 men ibland nyare) finns i bilaga 1.

Ansvar, tidplan och resurser för alla prioriterade aktiviteter: Det är riktigt att det finns ett antal aktiviteter som saknar ansvarig, tidplan och resurser. Skälet är att det ofta handlar om att underlätta och stötta privata initiativ, då de blir aktuella. Detta snarare än att utveckla offentliga samverkansprojekt. Bedömningen är att det ändå är viktigt att peka ut dessa områden som prioriterade. Dessa aktiviteten kompletteras med en text om att området är viktigt för att nå uppsatta mål och att offentlig sektor ska försöka underlätta initiativ inom området.

Plan för infrastruktur för förnybara drivmedel och fordon: Finns med som aktivitet 2.3.1.

Palmolja i drivmedel: När det gäller hållbara förnybara drivmedel använder vi samma definition som EU:s förnybarhetsdirektiv och Fossilfritt Sverige, dvs att drivmedlen ska ge en utsläppsminskning med 70% jämfört med fossila alternativ. Se avsnittet om definitioner och utgångspunkter.

MÖRBYLÅNGA KOMMUN

Mörbylånga kommun anser att det är mycket värdefullt att fortsätta att ha en länsgemensam hög ambition inom klimatarbetet och kommunen välkomnar att handlingsprogrammet uppdateras och aktualiseras på det sätt som nu sker.

Aktivitet 1.2.1 Aktuella vindbruksplaner i alla kommuner

Att arbeta fram en vindbruksplan är ett omfattande arbete. Kommunen föreslår att länsstyrelsen bjuder in till samverkan kring vindkraft för de kommuner som bedömer att vindkraft kan utvecklas effektivt de närmsta åren. Kommunen tror inte att en ny vindbruksplan automatiskt ger mer vindkraft och har inte för avsikt att lägga resurser på ett sådant arbete.

2.1 Delmål om transporter.

Håll fast vid begreppet ”transporter” och ändra inte till ”resor”. Transporter omfattar både person- och godstransporter. Mörbylånga kommun har antagit målet i kommunens klimatstrategi.

Det är bra att arbetsfordonen också identifieras som ett särskilt arbetsområde och att målet om att dessa ska vara fossilbränslefria tidsätts regionalt till 2025.

Aktivitet 3.1.1 Cykling

Länsstyrelsen skulle kunna uppmuntra kommunerna att dessa senast 2020 ska ha en kommunövergripande cykelstrategi där man också pekar ut åtgärder i den egna kommunen för att öka andelen invånare som väljer bort bilen till förmån för cykeln. En kartläggning och analys av kommunernas cykelstrategier skulle kunna resultera i ett länsgemensamt cykelprojekt så som föreslås i aktivitet 3.1.1.

Aktivitet 5.0.1 Utbildning och lärande

Kommunen ser gärna ett förtydligande över vem eller vilka som är målgrupp för insatsen som anges.

Övrigt:

Använd begreppet ”fossilbränslefri” i alla fall det kan påverkas, t ex inte i Fossilfritt Sverige som ju de facto heter så, men i andra uttryck. På Öland är vi rädda om våra förhistoriska lämningar (fossil) men vill gärna ha fordon och resor utan fossila bränslen.

Länets mål om en bli en fossilbränslefri region 2020 är satt ur ett nettoperspektiv. Om det finns användning kvar av fossila bränslen 2030 ska detta kompenseras genom att länet producerar samma mängd förnybar energi och exporterar för användning utanför länets gränser. Hur det här ska genomföras i praktiken och vem som är ansvarig för att det sker är inte klarlagt. Kommuner föreslår därför att det läggs till en länsgemensam aktivitet för att utreda och ge förslag till hur detta ska genomföras. Utredningen bör inledningsvis diskuteras i klimatsamverkans tjänstemannagrupp och i klimatkommissionen. Möjligen bör ett uppdrag formuleras och extern utredare anlitas.

Mörbylånga kommun anser att handlingsprogrammet bör kompletteras med projekten ”Glokala Sverige”, ”Tanka Grönt” och ”På egna ben”. Dessa aktiviteter kan placeras under handlingsplanens avsnitt om kunskap, medvetenhet och hållbar konsumtion.

Värdet av att marknadsföra de insatser som nu görs i ett uppdaterat handlingsprogram ska inte underskattas. Kommunen ser att det skulle vara värdefullt att satsa på gemensamt informationsmaterial kring nooil. Insatsen bör ledas av Region Kalmar län eller länsstyrelsen och gärna ha Klimatsamverkan Kalmar län som avsändare.

Bilaga 1 refererar både till läget i Kalmar län år 2016 och till situationen 2018. Renodla texten och gör ett särskilt avsnitt för det som hänt efter 2016, alternativt justera rubriken. Samordnad varudistribution sker inte bara i Kalmar kommun utan berör också andra kommuner.

Kommentar till remissvaret*Aktivitet 1.2.1 Aktuella vindbruksplaner i alla kommuner*

Synpunkten noteras.

Delmål 2.1 Transporter

Det finns andra remissvar som önskar ett mindre ambitiöst mål. Inga ändringar föreslås.

Aktivitet 3.1.1 Cykling

Kommunens förslag kan inbegripas i befintlig formulering. Inga ändringar föreslås.

Aktivitet 5.0.1 Utbildning och lärande

Texten kompletteras med att länet, via klimatsamverkans länsgrupp, ska undersöka förutsättningarna för ett länsprojekt.

Övrigt:

Fossilfritt eller fossilbränslefritt: Ändringar genomförs, enligt kommunens förslag.

Nettomålet om en fossilbränslefri region: Frågan tas upp i klimatkommissionen och i klimatsamverkans länsgrupp.

Fler aktiviteter i avsnittet om kunskap, medvetenhet och hållbar konsumtion: Handlingsprogrammet kompletteras med "Glokala Sverige", "Tanka Grönt" och "På egna ben".

Marknadsföring: Frågan tas upp i klimatkommissionen och i klimatsamverkans länsgrupp.

Bilaga 1: Texterna förtydligas, enligt kommunens förslag.

NYBRO KOMMUN

Nybro kommun har i januari 2019 antagit en egen strategi som följer det övergripande målet att länet år 2030 ska vara en fossilbränslefri region. Nybro kommun ställer sig därför bakom det övergripande målet, men vissa åtgärder och aktiviteter kan skilja sig åt i respektive handlingsprogram och strategi.

Mål 2 Fossilbränslefri energianvändning

Texten bör ändras från "Kalmar läns användning av förnybar energi ska öka kontinuerligt" till "Andelen av Kalmar läns användning av förnybar energi ska öka kontinuerligt".

Här bör finnas aktiviteter för att underlätta och skapa förutsättningar för ökad andel resande med kollektivtrafik, t ex senare tågavgångar från Kalmar mot Nybro och flexiblare biljettsystem.

Delmål 2.3 Infrastruktur, förnybara drivmedel

Här bör det också stå om tillräcklig utbyggnad av laddstolpar i varje kommun.

Delmål 3.3 Offentliga bostäder och lokaler

Texten om att "alla nybyggnader ska ha en tillförd energi som är minst 25% lägre än gällande lagkrav i BBR" bör ändras, då det inte står "tillförd energi" längre i BBR. Målet om minst 25% lägre tillförd energi bör skärpas till att vara minst 50%, för att få en verkan på nybyggnation.

När det gäller sista punkten under delmål 3.3 bör det förtydligas vilken grad av renovering som ska gälla för att överväga installation av solceller.

Övrigt

Flera mål är tidsatta till 2020, vilket känns väldigt kort då det är år 2019. Här bör man se över dokumentet.

För några aktiviteter saknas det ansvarig aktör, tidplan och resurser. Det bör i så stor utsträckning som möjligt finnas någon ansvarig aktör för respektive åtgärd.

Handlingsplanen nämner att länet bland annat ska utgå från ett livscykel-perspektiv. Det är viktigt att detta lyfts tydligare och då inte bara beakta de ekonomiska aspekterna, utan även den miljöpåverkan som genereras genom exempelvis utsläpp av växthusgaser.

Kommentar till remissvaret

Mål 2 Fossilbränslefri energianvändning

Målet ändras till "Andelen använd förnybar energi ska öka kontinuerligt".
Kollektivtrafik: Frågor av detta slag hanteras inom ramen för Trafik-försörjningsprogrammet som revideras vart fjärde år och beslutas politiskt.

Delmål 2.3 Infrastruktur, förnybara drivmedel

Texten förtydligas.

Delmål 3.3 Offentliga bostäder och lokaler

Nybyggnad: Texten om att alla nybyggnader ska ha en tillförd energi som är 25% lägre än gällande lagkrav i BBR stryks.

Sol: Ändras till "Vid nybyggnad eller omfattande lokalförändring ska alltid övervägas om solenergianvändning kan integreras i byggnaden. Det är lämpligt med en skriftlig motivering i det fall solenergisystem inte installeras."

Övrigt

Mål för år 2020: 2020-målen är i de flesta fall sådana som har funnits med i tidigare måldokument. Det finns önskemål om att behålla dessa, för kontinuitetens skull.

Aktör saknas: Det är riktigt att det finns ett antal aktiviteter som saknar ansvarig, tidplan och resurser. Skälet är att det ofta handlar om att underlätta och stötta privata initiativ, då de blir aktuella. Detta snarare än att utveckla offentliga samverkansprojekt. Bedömningen är att ändå är viktigt att peka ut dessa områden som prioriterade. Dessa aktiviteten kompletteras med en text om att området är viktigt för att nå uppsatta mål och att offentlig sektor ska försöka underlätta initiativ inom området.

Livscykelperspektiv: Synpunkten noteras.

OSKARSHAMNS KOMMUN

Kommunen är beredd att ställa sig bakom handlingsprogrammet med avsikten att anta samtliga, eller utvalda, mål i det lokala energi- och klimatprogrammet. Handlingsprogrammet kan användas som underlag och utgångspunkt vid uppdatering av kommunens lokala energi- och klimatprogram. Man anser att förslaget är väl genomarbetat med tydlig struktur, men föreslår följande förbättringar:

- Ett flertal delmål nämner att utsläpp/energianvändning/energieffektivisering ska minska respektive öka i förhållande till referensår. För att öka tydligheten bör

värden för de referensår som avses anges någonstans i handlingsprogrammet.

- Förtydliganden om hur den som ansvarar för handlingsprogrammet följer upp målen och aktiviteterna, vilka nyckeltal som ska följas upp, samt hur uppföljningen redovisas.

Det finns ett mindre fel i texten på sidan 31. Oskarshamns kommun är sedan 2015 medlem i kommunalförbundet KSRR och har således inga egna sopbilar.

Kommentar till remissvaret

Referensår: Utgångsläge anges, där så varit möjligt, i bilaga 3.

Uppföljning: Handlingsprogrammet kommer att följas upp årligen, med avrapportering till klimatkommissionen, länsstyrelsen och Region Kalmar läns regionala utvecklingsnämnd.

Faktafel: Faktafelet på sidan 31 korrigeras.

TORSÅS KOMMUN

Torsås kommun kommer vid antagandet av handlingsprogrammet kunna ställa sig bakom dokumentet och anta motsvarande mål för det som berör och ligger i kommunens riktning och befogenheter.

Delmål 2.1 Transporter

Under mål 2 finns formuleringar om att samtliga samhällsbetalda transporter samt arbetsmaskiner ska vara fossilbränslefria år 2025. Detta mål kan generera två frågeställningar. Hur ställer vi om arbetsmaskinerna? Och vad händer om vi inte kan uppfylla målet till 100%? Dessa frågeställningar kan omarbetas till två aktiviteter för att underlätta omställningen av arbetsmaskiner samt en samsyn på hur vi ska göra med de fordon som inte kan ställas om till 2025.

Aktivitet 5.0.1 Utbildning och lärande

Aktiviteten innehåller mycket lite information. Det är en beteendeförändring som behövs, så här skulle olika målgrupper med olika aktiviteter kunna placeras in.

Övrigt

Vissa aktiviteter saknar utsatt ansvar, tidplan och resursbehov. Detta bör finnas med i dokumentet främst för att få en tydlig bild av vem som äger aktiviteten.

Förslag till ny aktivitet: Projektet ”Tanka Grönt Kalmar län”. Ansvar: Miljöfordon Sverige. Tid: 2019-2021.

Bilaga 1 har rubriken ”Kalmar län 2016” och innehåller ord som idag, men även årtalen 2017 och 2019. Det ger en förvirrande läsning om utgångspunkten är tänkt att belysa hur Kalmar län såg ut 2016. Kalmar kommuns samordnade varudistribution berör flera kommuner, bl. a. Torsås.

Kommentar till remissvaret

Delmål 2.1 Transporter

Handlingsprogrammet innehåller fem strategier. En av dessa är att vi bör klimatkompensera de klimatutsläpp vi inte kan undvika.

Målet om fossilbränslefria samhällsbetalda resor och arbetsmaskiner följer Fossilfritt Sveriges definition, vilket bl a betyder att målet gäller under förutsättning att det kommer att finnas tillgång till förnybart bränsle. Se handlingsprogrammets avsnitt om definitioner och utgångspunkter.

Handlingsprogrammet kompletteras med en aktivitet 2.1.4 om att, via klimatsamverkans länsgrupp, undersöka förutsättningarna för ett länsprojekt om arbetsmaskiner.

Aktivitet 5.0.1 Utbildning och lärande

Texten kompletteras med att länet, via klimatsamverkans länsgrupp, ska undersöka förutsättningarna för ett länsprojekt med fokus på energi-användning och fossilbränslefri region.

Övrigt

Ansvar, tidplan och resurser för alla prioriterade aktiviteter: Det är riktigt att det finns ett antal aktiviteter som saknar ansvarig, tidplan och resurser. Skälet är att det ofta handlar om att underlätta och stötta privata initiativ, då de blir aktuella. Detta snarare än att utveckla offentliga samverkansprojekt. Bedömningen är att det ändå är viktigt att peka ut dessa områden som prioriterade. Dessa aktiviteten kompletteras med en text om att området är viktigt för att nå uppsatta mål och att offentlig sektor ska försöka underlätta initiativ inom området.

Fler aktiviteter i avsnittet om kunskap, medvetenhet och hållbar konsumtion:

Handlingsprogrammet kompletteras med "Tanka Grönt".

Bilaga 1: Texterna förtydligas.

VIMMERBY KOMMUN

Kommunens riktning har varit att anta remissmaterialets mål som även politiskt antagen lokal målsättning. Detta för att ta ansvar över de egna klimatutsläppen genom att ta rygg på länets strävan och inte hamna efter övriga kommuner. Detta arbete pågår. Kommunen har som mål att anpassa fordonsflottan utifrån beprövad och utvärderad miljövänlig teknik som fungerar långsiktigt.

Handlingsprogrammet är en viktig del för att utveckla samverkan i länet kring dessa frågor.

3.1 Delmål om ett transporteffektivt samhälle

Gällande cykling borde det beröras att utbyggnad av infrastruktur för cykling behövs för att stärka såväl korta resor som arbetspendling som cykelturism.

3.3 Delmål för offentliga bostäder och lokaler

Det bedöms som en utmaning att uppnå dessa förslag till delmål. Det kan också vara ett bekymmer hur man tolkar texten i dessa delmål. Här skulle en

förutsättning vara stärkt kompetens eller utökande med personal. Kanske kan även man finna effektiviteten i att skapa förutsättning för gemensamma upphandlingar där underlaget utformas efter målen. För att åstadkomma dessa investeringar hade det varit lyckat att knyta större summor i form av stöd och bidrag från stat och EU. För att säkerställa detta behöver kommunerna preciserat stöd.

5 Mål om kunskap, medvetenhet och hållbar konsumtion

Här tas upphandlingen och inköp via utökat länsamarbete och ökat samnyttjande upp som prioriterade aktiviteter. Här kunde det kommuniceras tydligare vad detta kan innebära, motsvarande den information som delges under mål 1-3. Dock ingår mål 5 på ett eller annat sätt i de andra målen.

Övrigt

Aktiviteterna för att uppnå målen är kortsiktiga och det enligt resonemang om omvärldens påverkan den närmaste tiden. Det hade också varit värdefullt med aktiviteter ur ett längre perspektiv. Kanske behövs styrkan i varje aktivitet höjas. Vid kommunikering är det ett problem att hänvisa till att aktiviteterna är kortsiktiga för vi vet inte vad EU kommer att besluta närmast. De nuvarande förmedlade aktiviteterna kommer högst eventuellt innebära att målen nås, även om det är bra bit på vägen om kommunerna kan åstadkomma omställning.

Kommentar till remissvaren

Delmål 3.1 Ett transporteffektivt samhälle

Det kan ibland vara svårt att dra gränsen mellan olika handlingsprogram o dy. Vi har dock valt att inte ta med prioriterade aktiviteter för transportinfrastruktur eller bredbandsinfrastruktur i detta handlingsprogram. De hanteras istället i den regionala transportplanen och i länets cykelstrategi, respektive i den regionala digitala agendan och i länets bredbandsstrategi.

Delmål 3.3 Offentliga bostäder och lokaler

Delmålet ändras, se svar under Kalmar kommun.

Delmål 5 Kunskap, medvetenhet och hållbar konsumtion

Frågor om konsumtion och indirekt klimatpåverkan kommer att vidareutvecklas i den kommande energi- och klimatstrategin, vilken tas fram av länsstyrelsen.

Övrigt

Remissvaret redovisar också hur Vimmerby kommun kan arbeta för att bidra till de olika regionala målen. Dessa lokala exempel återges inte i denna sammanfattning av remissvaren.

Mer långsiktigt: Handlingsprogrammet omfattar inte allt utvecklingsarbete för en fossilbränslefri region, avgränsas till områden av strategisk betydelse och till aktiviteter som kräver samhandling mellan olika aktörer och över gränser. Tidsramen är 2019 – 2021. Tanken är att länet därefter ska ta fram ett handlingsprogram som baseras på den kommande energi- och klimatstrategin, dvs. ett handlingsprogram som omfattar åtgärder för att minska klimatpåverkan från fler områden än fossilbränslefri region. Detta

bredare handlingsprogram kommer preliminärt att ha tidshorisonten 2024. Arbetet med energi- och klimatstrategin samordnas av länsstyrelsen.

VÄSTERVIKS KOMMUN

Västerviks kommun ställer sig bakom till förslaget till Handlingsprogram för Fossilbränslefri region.

Västerviks kommun har följande förslag på prioriterade aktiviteter som bör kompletteras till Handlingsplanen:

2.1 Delmål för transporter

En satsning på 100 % fossilfritt bränsle på Tjustbanan och Stångådalsbanan prioriteras.

2.1.4: Fossilfria tåg på Tjustbanan och Stångådalsbanan
Konvertering till fossilfria drivmedel (exempelvis biodiesel, biogas, batteridrift)

Ansvar: Region Kalmar län, länsstyrelsen i Kalmar län och KLT i samverkan med Östgötatrafiken

Tidplan: 2020

Att taxiflyg med elflygplan från Västerviks flygplats skrivs in under mål 2, fossilbränslefri energianvändning, transporter.

5 Delmål för Kunskap, medvetenhet hållbar konsumtion

5.1.1. Klimatbudget för regionen och länets kommuner
Samverkansprojekt för att ta fram lokala klimatbudgetar enligt Uppsala Universitets modell.

<http://www.climatechangeleadership.se/koldioxidbudgetar-2018/>

Ansvar: Klimatsamverkans länsgrupp, Region Kalmar län, länsstyrelsen i Kalmar län

Tidplan: 2020

Kommentar till remissvaret

Delmål 2.1 Transporter, förslag till ny aktivitet

KLT har sedan länge ett pågående arbete för att nå målen för samhällsbetalda resor när det gäller såväl buss som lättare fordon och tåg. Fossilfri trafik på Stångådals- och Tjustbanan ingår i detta arbete. Vi bedömer därför inte att detta ska vara med som en separat aktivitet. All kollektivtrafik på väg kommer att vara fossilbränslefri från 1 jan 2020. Nya tågfordon kommer att anskaffas som möjliggör fossilbränslefri drift från ca år 2025.

När det gäller elflygplan bedömer vi att sådan teknik inte finns tillgänglig i nuläget. Frågan får tas upp vid senare uppdateringar.

Delmål 5 Kunskap, medvetenhet och hållbar konsumtion

*Länsstyrelsen tar år 2019 fram en koldioxidbudget för Kalmar län, med tidsperspektivet 2020 – 2040. **Handlingsprogrammet kompletteras med en***

åtgärd om att undersöka kommunernas intresse för att ta fram motsvarande koldioxidbudgetar på kommunal nivå, med Västerviks kommun som sammanfallande.

Carolina Gunnarsson
Miljösamordnare

Yttrande – Avgränsningssamråd inför strategisk miljöbedömning av den nationella prövningsplanen för vattenkraft (NAP)

Region Kalmar län har inga synpunkter på Avgränsningssamråd inför strategisk miljöbedömning av den nationella prövningsplanen för vattenkraft (NAP).

Helena Nilsson
Regional utvecklingsdirektör

Yttrande – Tillsammans mot 2030 En energi- och klimatstrategi för Gotland

Region Kalmar län ser positivt på Tillsammans mot 2030 En energi- och klimatstrategi för Gotland. Regionen anser att energi- och klimatstrategin ligger väl i linje med den regionala utvecklingsstrategin och Kalmar läns energi- och klimatarbete. Region Kalmar län har i sitt handlingsprogram för en fossilbränslefri region, tydligare lyft fram havsbaserad vindkraft samt solceller som prioriterade aktiviteter.

Yttrande - Kommunal cykelstrategi med åtgärdsplan för Högsby kommun

Region Kalmar län har getts möjlighet att inkomma med synpunkter på Kommunal cykelstrategi med åtgärdsplan för Högsby kommun.

Under förra planperioden tog dåvarande regionförbundet fram en cykelstrategi för Kalmar län. Denna strategi ligger till grund för ställningstaganden i nuvarande Regional transportplan för Kalmar län 2018-2029. Region Kalmar län kommer under de närmaste åren revidera den Regionala cykelstrategin.

Utifrån kollektivtrafiksynpunkt anser regionen att kommunens mål med cykelstrategin är bra. Målsättningen att cyklingen ska bli en integrerad del i trafikplaneringen skulle emellertid kunna tas ett steg längre till att bli en integrerad del i samhällsplaneringen. Inte minst för att stärka det kollektiva resandet och kombinationen cykel och kollektivtrafik.

Region Kalmar län har genom Kalmar länstrafik under 2018 och 2019 arbetat med att ta fram en ny hållplatsklassificering för länet och tydliga målbilder för hur länets hållplatser skulle kunna utvecklas. Dessa målbilder finns beskrivna på hållplatshandboken på webben

<https://www.regionkalmar.se/samarbetsportalen/kollektivtrafik/hallplatshandboken/>

Cykelstrategin för Högsby kommun är ett värdefullt komplement till det arbetet. Det skapar förutsättningar för ett tydligt och strukturerat samarbete kring utvecklingen av ett hållbart resande, där cykel och kollektivtrafik på ett bra sätt kompletterar varandra. Genom arbetet med ny hållplatsklassificering har viktiga bytespunkter i länet pekats ut, där förutsättningarna för att parkera bil och cykel för att kunna resa vidare med kollektivtrafiken särskilt ska beaktas. I Högsby kommun är Glahytt, Berga station, Högsby resecentrum och Fagerhults vägskäl utpekade som viktiga bytespunkter.

Under sommaren genomförs en inventering av länets närmare 4000 hållplatslägen. Regionen avser att ta kontakter med kommunerna för en fortsatt dialog kring hållplatsutvecklingen då det arbetet är slutfört.

Några generella synpunkter i arbetet med cykelstrategin

- Region Kalmar län vill särskilt poängtera vikten av goda anslutningar från gång- och cykelbanor till busshållplatser. På hållplatser som används för pendling är det värdefullt om kommunen tillhandahåller cykelställ där cyklar kan låsas fast på ett säkert sätt. Pendlare uppskattar också cykelställ med tak.
- Placeringen och utformningen av gång-/cykelbanor i anslutning till skolor där också skolbussar stannar är särskilt viktigt att fundera över. Region Kalmar län deltar gärna i dialogen kring sådana miljöer för att skapa så säkra trafiklösningar som möjligt för skolbarnen.

Väghållarna, som regel kommun eller Trafikverket, har ansvaret för den fysiska utformningen av hållplatsen. Det förekommer ibland brister i anslutningen av gång-/cykelvägar (kommunalt ansvar) till hållplatser längs nationella/regionala vägar.

Sammanfattningsvis konstaterar regionen att Högsbys kommunala cykelstrategi ligger i linje med ambitionerna i den regionala transportplanen. Regionen Kalmar län anser att det är en väl genomarbetad plan som kan leda kommunens arbete med cykelfrågor/planering vidare.

Där planen berör finansiering från den Regionala transportplanen får detta prövas i varje enskilt fall i samarbete med Trafikverket.

Regionala utvecklingsnämndens presidium

Tid och plats Den 8 mars 2019, Odlingen, Kalmar
Beslutande Karin Helmersson (C)
Pär-Gustav Johansson (M)

Tjänsteperson
Ulrika Cederholm

Protokollet justeras digitalt

Underskrifter

Paragrafer
3-4

Ordförande Karin Helmersson (C)
Justerare Pär-Gustav Johansson (M)
Sekreterare Ulrika Cederholm

§ 3

RUN 2019/313

Kurser och konferenser – Mötesplats Samhällsbyggande

Beslut

Regionala utvecklingsnämndens presidium beslutar att Pär-Gustav Johansson (M) deltar på Mötesplats Samhällsbyggande – konferens den 17-18 juni 2019, Stockholm. Konferensen anordnas av Sveriges kommuner och landsting.

§ 4

RUN 2019/313

Regional utveckling 2019

Beslut

Regional utvecklingsnämndens presidium beslutar om att det inte blir politisk representation från regionala utvecklingsnämnden på konferensen Regional utveckling 2019 den 10 maj.

Signatursida

Detta dokument har elektroniskt undertecknats av följande undertecknare:

Namn	Ulrika Cederholm
Titel, Organisation	sekreterare, Region Kalmar län
Datum & Tid	2019-03-19 14:29:57 +01:00
Identifikationstyp	SMS (+46703221925)
Identifikations-id	id7e0fbf513c394c598c0f7ab6baface66

Namn	Pär-Gustav Johansson
Titel, Organisation	justerare, Region Kalmar län
Datum & Tid	2019-03-20 21:44:40 +01:00
Identifikationstyp	SMS (+46703178950)
Identifikations-id	id6a7eb9577a974ea49e7f9cf384fab626

Namn	Karin Helmersson
Titel, Organisation	ordförande, Region Kalmar län
Datum & Tid	2019-03-27 09:55:17 +01:00
Identifikationstyp	SMS (+46725039569)
Identifikations-id	idbc57532993c049e1adc83f5a85645faf

[Validera dokumentet](#) | [Användarvillkor](#)

Regionala utvecklingsnämndens presidium

Tid och plats Den 1 april 2019, regionhuset, Kalmar
Beslutande Karin Helmersson (C)
Pär-Gustav Johansson (M)

Tjänsteperson
Ulrika Cederholm

Protokollet justeras digitalt

Underskrifter

Paragrafer
5

Ordförande Karin Helmersson (C)
Justerare Pär-Gustav Johansson (M)
Sekreterare Ulrika Cederholm

§ 5

RUN 2019/263

Regionala nämndens representation, Coompanions årsmöte

Beslut

Regionala utvecklingsnämndens presidium beslutar att Pär-Gustav Johansson (M) representerar regionala utvecklingsnämnden på Coompanions årsmöte den 1 april 2019.

Signatursida

Detta dokument har elektroniskt undertecknats av följande undertecknare:

Namn	Ulrika Cederholm
Titel, Organisation	sekreterare, Region Kalmar län
Datum & Tid	2019-04-03 07:28:18 +02:00
Identifikationstyp	SMS (+46706448362)
Identifikations-id	idd2e00310850b44eb970dc9749b39df2e

Namn	Karin Helmersson
Titel, Organisation	ordförande, Region Kalmar län
Datum & Tid	2019-04-04 10:39:32 +02:00
Identifikationstyp	SMS (+46725039569)
Identifikations-id	idab963c3374024d98a5d54ba5b672578a

Namn	Pär-Gustav Johansson
Titel, Organisation	justerare, Region Kalmar län
Datum & Tid	2019-04-08 15:27:37 +02:00
Identifikationstyp	SMS (+46703178950)
Identifikations-id	id99c71bec143a4031b3e231933c5697f5

[Validera dokumentet](#) | [Användarvillkor](#)

Regionala utvecklingsnämndens presidium

Tid och plats Den 9 april 2019, Nygatan, Kalmar
Beslutande Karin Helmersson (C)
Pär-Gustav Johansson (M)

Tjänsteperson
Helena Nilsson

Protokollet justeras digitalt

Underskrifter

Paragrafer
6-7

Ordförande Karin Helmersson (C)
Justerare Pär-Gustav Johansson (M)
Sekreterare Ulrika Cederholm

§ 6

RUN 2019/484

Yttrande - Uppdaterad strategi för PTS medverkan i arbetet med regional tillväxt och landsbygdsutveckling

Beslut

Presidiet för regionala utvecklingsnämnden antar redovisat yttrande som sitt svar på remissen Uppdaterad strategi för PTS medverkan i arbetet med regional tillväxt och landsbygdsutveckling.

Yttrandet överlämnas till Post- och Telestyrelsen.

Bakgrund

PTS strategi ska visa hur myndigheten bidrar till arbetet med hållbar regional tillväxt och landsbygdsutveckling. Den presenterade strategin går igenom område för område vad PTS kommer att arbeta med inom sina ansvarsområden: elektronisk kommunikation, post- och pakettjänster och grundläggande betaltjänster. PTS avslutar sin strategi med att blicka några år framåt i tiden och se vad som behöver göras för att uppdraget ska bli tydligare samt det egna bidraget till regional utveckling ska bli mer ändamålsenligt.

Då remissen har kort svarstid och svar ska vara Post- och Telestyrelsen tillhanda den 12 april fattas beslut om yttrandet av presidiet.

Sammanfattning av yttrande

Strategin beskriver relativt väl med vad och hur myndigheten kommer att arbeta. Strategin är så till vida väl avvägd. Det saknas dock uppgifter om vilken tyngd olika delar kommer att ha, det vill säga hur resurserna kommer att fördelas på de olika områdena. Region Kalmar län är medvetna om att särskilda och tillfälliga uppdrag från regeringen kan innebära att arbetets inriktning behöver prioriteras om.

Regionala utvecklingsnämndens presidium

§ 7

RUN 2019/371

Erbjudande att redovisa prioriteringar avseende det framtida regionala tillväxtarbetet, inklusive sammanhållningspolitiken

Beslut

Presidiet för regionala utvecklingsnämnden överlämnar förslag på yttrande till regionstyrelsen.

Bakgrund

Regionala utvecklingsnämnden beslöt vid sitt sammanträde den 8 mars § 56 att delegera till presidiet att överlämna ett bearbetat förslag på svar på erbjudandet att redovisa prioriteringar avseende det framtida regionala tillväxtarbetet, inklusive sammanhållningspolitiken.

Förslaget har bearbetats och redovisas för presidiet.

Signatursida

Detta dokument har elektroniskt undertecknats av följande undertecknare:

Namn	Ulrika Cederholm
Titel, Organisation	justerare, Region Kalmar län
Datum & Tid	2019-04-16 14:09:20 +02:00
Identifikationstyp	SMS (+46706448362)
Identifikations-id	id10bc0b0497f54d39af9e79d45eb0ea5d

Namn	Karin Helmersson
Titel, Organisation	ordförande, Region Kalmar län
Datum & Tid	2019-04-21 11:46:32 +02:00
Identifikationstyp	SMS (+46725039569)
Identifikations-id	id0624b8bd52914a43b69a07a10ade6281

Namn	Pär-Gustav Johansson
Titel, Organisation	justerare, Region Kalmar län
Datum & Tid	2019-04-24 16:24:02 +02:00
Identifikationstyp	SMS (+46703178950)
Identifikations-id	iddbca425de0e549fca9e7b3449cee11e5

[Validera dokumentet](#) | [Användarvillkor](#)

Regionala utvecklingsnämndens presidium

Tid och plats Den 25 april 2019, distans
Beslutande Karin Helmersson (C)
Pär-Gustav Johansson (M)

Tjänsteperson
Ulrika Cederholm

Protokollet justeras digitalt

Underskrifter

Paragrafer
8

Ordförande Karin Helmersson (C)
Justerare Pär-Gustav Johansson (M)
Sekreterare Ulrika Cederholm

§ 8

RUN 2019/313

Kurser och konferenser – Europaforum 2019

Beslut

Regionala utvecklingsnämndens presidium beslutar att erbjuda samtliga ledamöter och ersättare i regionala utvecklingsnämnden att delta på Europaforum 2019, den 16 maj i Karlskrona.

Signatursida

Detta dokument har elektroniskt undertecknats av följande undertecknare:

Namn	Ulrika Cederholm
Titel, Organisation	sekreterare, Region Kalmar län
Datum & Tid	2019-04-25 15:44:33 +02:00
Identifikationstyp	SMS (+46706448362)
Identifikations-id	id8ad87429281742ce96615c923349b85e

Namn	Pär-Gustav Johansson
Titel, Organisation	justerare, Region Kalmar län
Datum & Tid	2019-04-25 21:13:21 +02:00
Identifikationstyp	SMS (+46703178950)
Identifikations-id	idf22a60ddd2cc48e18e4ceb90f2fe455f

Namn	Karin Helmersson
Titel, Organisation	ordförande, Region Kalmar län
Datum & Tid	2019-04-30 08:58:49 +02:00
Identifikationstyp	SMS (+46725039569)
Identifikations-id	idee7636dddc324fad9b62abfe7bc60979

[Validera dokumentet](#) | [Användarvillkor](#)

Delegerade beslut Företagstöd/Konsultcheck 2019-01-01 till 2019-05-10

Företagsnamn	Beviljat belopp	Antal ärenden
LEDenergy Nordic AB	100 000	1
Mera Resurs AB	6 250	1
Imsol AB	100 000	1
Grillat Nordic AB	100 000	1
Marina Karlsson AB	53 340	1
Villa Famiglia i Vassmolösa AB	52 500	1
KMP Pellet Heating AB	31 500	1
Skälshult Gärd AB	5 000	1
Zwenis Beauty Supplies and Barbershop AB	62 500	1
Xtr24 AB	97 500	1
Cobotech Kalmar AB	15 000	1
Woodplastic Scandinavia AB	88 875	1
Nordpolen Energi	13 250	1
We are tomorrow	100 000	1
Compfence AB	48 400	1
Formabs AB	60 000	1
Calmar Industriteknik AB	16 000	1
Webb & Media	30 000	1
Solid Web & Digital Tools AB	100 000	1
Didgeridoo event & Aktivitet AB	10 500	1
Tobbe T's Allservice AB	28 750	1
Woodplastic Scandinavia AB	51 000	1
Möre Golfklubb	20 000	1
God förmåga AB	100 000	1
Svenska Regnkläds aktiebolaget	100 000	1
OPL-System AB	55 000	1
Hälsa & Harmoni i Kalmar	24 500	1
EBV PLÅT AB	100 000	1
Äleklinta Gärd	25 000	1
Ultimate Sound & Music USM AB	50 000	1
Da Vinci Management & Engineering AB	49 950	1
Berglunds Motor/Moshults Vandrarhem	12 500	1
Trebema AB	23 100	1
Kalmar Kuvert Sweden AB	97 850	1
Vimmerby Camping AB	26 500	1
Booking in Sweden AB	100 000	1
Freeborn AB / Swedish Goliat	53 460	1
Nya Vatten AB	100 000	1
Mainspec Factory AB	75 200	1
MEXOD Städkvalite & Service AB	70 000	1
Verktysstallet AB	58 000	1
TM Utbildning AB	100 000	1
Autolacks Industrilackering i Vimmerby AB	100 000	1
Mercatus Engineering AB	100 000	1
Modig Machine Tool AB	100 000	1
Kallenberg Coaching & Kommunikation AB	10 000	1
Infoservice i Sverige AB	100 000	1
Hasselö Skärgårdsupplevelse AB	52 500	1
Woodplastic Scandinavia AB	50 000	1
Luarna AB	14 000	1
SWE 17.7 AB	80 125	1
SWE 17.7 AB	11 600	1
Totaler	3 029 650	54

Delegerade beslut Företagstöd/Kommersiellt stöd 2019-01-01 till 2019-05-10

Företagsnamn	Beviljat belopp	Antal ärenden
Odensvi Lanthandel & Catering AB	147 197	1
Vimmerby kommun	292 000	1
Torsås kommun	180 540	1
Norlins Matnära AB	300 000	1
MattisBorg AB	254 650	1
Kalmar kommun	218 700	1
Hultsfreds kommun	385 355	1
Mörbylånga kommun	42 780	1
Totebo Lanthandel AB	300 000	1
Paradisbygden Handelsbolag	218 634	1
Lars Linné försäljning	91 893	1
Långasjö Lanthandel	259 899	1
Ukna diversehandel AB	210 770	1
Marcus C Johansson AB	16 321	1
Levimimo AB	300 000	1
Lena Ahlström Livs AB	214 713	1
T o T Livs på Öland AB	57 970	1
Paradisbygden Handelsbolag	31 366	1
Totaler	3 522 788	18

Delegerade stöd regionala projektmedel 2019-01-01 till 2019-05-10

Projektnamn	Stödmottagare	Beviljat belopp
Strategiskt analysarbete leder till tillväxt i Kalmar län	Kalmar Läns Landsting	498 940
Nivåmätning och behovsstyrd avfallshämtning	Kalmarsundsregionens Renhållare	125 000
Hållbara utvecklingsstrategier inom skogssektorn	Linnéuniversitetet	75 000
3X3 Swedish East Coast Tour	Västervik Framåt AB	270 600
Kom in!	Skåne Läns Landsting	150 000
Kultur Crew Kalmar län	Riksteatern	442 600
		1 562 140

Ökade anslag för mer scenkonst i Kalmar län

Riksteatern Kalmar Län

I varje län finns en regional förening vars uppdrag är att medverka till att scenkonst finns i hela länet och för alla som bor i länet. Det görs genom att stödja **arrangörer** av scenkonst, som de lokala teaterföreningarna men också skolornas ombud för kultur.

I Kalmar län finns teaterföreningar i alla kommuner utom på Öland som täcks av en förening. Många skolor i länet har ombud som nås av stödet.

Arrangörsstödet omfattar bl.a utbildning, repertoarstöd, operativ stöd och subventioner för att öka antalet föreställningar och fler konstupplevelser till boende i Kalmar län.

Att arbeta med att stödja och samverka med arrangörsledet gör att kostnaden för scenkonst blir betydligt kostnadseffektivare än att producera scenkonst.

Barn och unga

Om Region Kalmar län vill att andelen barn och unga som får se scenkonst i skolan ska öka och nå upp till målsättningen i Kulturplanen och skolkulturstrategin **RELEV**ant, krävs det ökade subventioner till kommunerna och skolorna. På frågan i vilken utsträckning som subventioner avgör hur många scenkonstföreställningar en skolkultursamordnare väljer att beställa svarade de:

- ”Subventionerna är avgörande, det samt bärhjälp.”
- ”Vi gick back på vårt kulturkonto förra året så i år måste vi spara. Subventionerna är därför jätteviktiga.”

Riksteatern Kalmar län Barn och unga spelar här en viktig roll. Med ett ökat anslag kan vi förmedla ökade subventioner till kommuner och skolor så att de i sin tur når upp till målen i Kulturplanen och i **RELEV**ant.

Riksteatern Kalmar län Barn och unga (RKL bou)

RKL bou arbetar med barn och ungas rätt att komma i kontakt med professionell scenkonst. Verksamheten riktar sig främst till skolan. Vi ansvarar för och förmedlar ett professionellt subventionerat scenkonstutbud till skolorna i länet varje termin samt ser till att föreställningarna i utbudet håller hög kvalitet och professionell standard. Utbudet riktar sig till åldrarna 2–19 år och består av scenkonst som teater, dans och nycirkus. Under året arbetar vi även med att erbjuda kompetensutveckling och att skapa mötesplatser för skolkultursamordnare och skolkulturombud i länet för att ytterligare stärka, främja och utveckla scenkonsten i skolan.

Nivån för 2018 var 45%

RKL bou har medverkat till att förmedlingen av scenkonst i skolan har ökat. Mellan åren 2017 till 2018 har antalet barn och unga som sett teater- och dansföreställningar i Kalmar län **ökat från totalt**

17 059 till 21 878, eller i procent från 36% till 45% av alla 2–19 åringar i länet. Detta har självklart medfört olika kostnadshöjningar för RKL såsom ökade subventioner i samband med föreställningarna, mer arbetstid och fler möten/informationstillfällen. Om Region Kalmar län vill att denna utveckling fortsätter, att den här positiva trenden med fler scenkonstupplevelser i skolan fortsätter att öka så att fler barn och unga i Kalmar län får ta del av scenkonst även kommande år, krävs det ett ökat anslag med utrymme för mer subventioner.

2019 – en minskning

Tyvärr räcker inte den generella uppräknings av anslaget på 2 % som RKL beviljats, för att bibehålla samma nivå som föregående år. Den interna verksamhetsbudgeten för Barn och ungas förmedling av subventioner till kommuner och skola har p.g.a. ökade fasta kostnader minskat för innevarande år (2019) med 20%. Det resulterar i sin tur i **minskade subventioner** till kommuner och skola.

För att höja nivån och öka antalet barn och unga som nås av scenkonst i skolan, krävs det en rejäl uppräknings av anslag och subventioner. RKL bou har identifierat tre områden där kommun och skola är i stort behov av stöd, och utifrån det ställt upp en behovstrappa.

Behovstrappan – tre steg som medför ökning från 45% till 90%

Här följer tre identifierade utvecklingsområden där kommunerna/skolorna behöver hjälp:

1. Subventioner för kostnader för gage

Skolkultursamordnarna säger:

- Priset är den idag mest avgörande faktorn. I andra hand kommer hur mycket kringarbete det är med att förbereda lokal, ordna bärhjälp m.m.
- Att handla föreställningar som kostar över 15 000 kr är svårt. Föreställningar som är intressanta men för dyra prioriteras bort.
- Dansföreställningar är ofta dyra och väljs bort, men visst hade det varit roligt att kunna genomföra.
- Efterarbete i form av workshops väljs bort för det kostar för mycket.

Förslag till subvention:

RKL bou subventionerar kostnaden för den del av gaget som överstiger 15 000 kr. Den dyraste föreställningen i utbudskatalogen kostar 25 000 kr.

Extra anslag som krävs för subventionen:

12 kommuner väljer 2 ggr per år att arrangera en dyr föreställning.

$$12 \times 2 \times 10\,000 \text{ kr} = 240\,000 \text{ kr}$$

Resultat: Andel barn och unga i åldern 2–19 år som får se scenkonst i Kalmar län ökar till **60 %**.

2. Subventioner för hyra av extern lokal och kostnad för busstransport

Skolkultursamordnarna säger:

- Som mest har jag betalat 3500 kr/dag för en lokal.
- Folkets hus dansrotunda är den dyraste lokalen, men brukar kunna pruta ner den till 2000 kr per dag.
- Det är lätt att glömma att vi måste betala dyrt för bussresor till lokalen.
- Det som kostar oss mycket är bussresorna. Förra året kostade de oss 40 000 kr och teaterföreställningarna 115 000 kr.

Förslag till subventioner:

För de föreställningar där scenmåtten kräver en större spelyta än vad t.ex. skolans aula kan erbjuda, subventionerar RKL bou hyran för den externa lokalen.

Vid de tillfällen då kommunen/skolan inte kan utnyttja KLT:s fria kulturresa såsom när barnen måste få skjuts under vissa tidsperioder på dagen för att det ska bli hanterbart med lunch och övriga lektioner, subventionerar RKL bou kostnaden för busstransporten.

Extra anslag som krävs för subventionerna (utöver det föregående steget):

12 kommuner väljer 2 ggr per år att hyra en extern lokal till en kostnad av 3500 kr.

$$12 \times 2 \times 3500 \text{ kr} = 84\,000 \text{ kr}$$

12 kommuner behöver bekosta busstransporter motsvarande en kostnad på 40 000 kr per år.

$$12 \times 40\,000 \text{ kr} = 480\,000 \text{ kr}$$

$$\text{Totalt: } 84\,000 \text{ kr} + 480\,000 \text{ kr} = 564\,000 \text{ kr}$$

Resultat: Andel barn och unga i åldern 2–19 år som får se scenkonst i Kalmar län ökar till **80 %**.

3. Subvention för bärhjälp

Skolkultursamordnarna säger:

- Det största skälet till att vi väljer bort i övrigt intressanta föreställningar är när det behövs mycket extrahjälp kring föreställningen. Vi har ingen personal som vi kan avvara.
- Vi undviker att köpa föreställningar som kräver bärhjälp för det är svårt att hitta folk. Ett par killar från Komvux betalade vi 150 kr i timmen netto.
- Om föreställningen kräver mer än två bärhjälp väljer vi den inte.

Förslag till subvention:

RKL bou tar in anbud från olika företag såsom flyttfirmor och 55 plus och upprättar en bärhjälpbank som såväl skolkultursamordnare som teaterföreningar kan nyttja för att lösa upp knuten med bärhjälpuproblemet. RKL bou subventionerar kostnaden för en bärhjälp när kommunen/skolan inte kan hitta någon personal för uppgiften inom den egna verksamheten.

Extra anslag som krävs för subventionen (utöver de båda föregående stegen):

En person á 350 kr i timmen, 30 föreställningar i länet, 5 h per föreställning i genomsnitt.

$$350 \times 30 \times 5 = 52\,500 \text{ kr}$$

Resultat: Andel barn och unga i åldern 2–19 år som får se scenkonst i Kalmar län ökar till **90 %**.

Teaterföreningar

I Kalmar län finns det tolv ideellt arbetande teaterföreningar. De får kommunala anslag för att kunna arrangera professionell offentlig scenkonst i respektive kommun. Riksteatern Kalmar läns möjlighet att subventionera teaterföreningarnas verksamhet är begränsad. Se tabellen nedan för en lägesrapport för 2018.

Jämförelser mellan länets kommuner

KOMMUN	FÖRENING	Antal invånare	Antal förest.		Antal publik		Kommunalt anslag	Antal kr per person	Regional subvention Repertoar/publik
			2017	2018	2017	2018			
Borgholm	Ölands Riksteaterförening	10890	8	6	305	478	45000	4,13	5000
Mörbylånga		15011					40000	2,66	
Emmaboda	Emmabodabygdens Riksteaterförening	9381	6	4	590	130	22185	2,36	
Hultsfred	Riksteatern Hultsfred	14374	6	6	172	230	85700	5,96	
Högsby	Emådalens Kulturförening - en del av Riksteatern*	6087	4	3	117	93	38275	6,29	
Kalmar	Kalmar Teaterförening	68416	92	92	9364	9308	471300	9,08	
	Scenkonst Kalmar - en del av Riksteatern		11	10	1108	1381	150000		
Mönsterås	Mönsterås-Blomstermåla Riksteaterförening	13565	10	5	559	576	90000	6,63	
Nybro	Nybro Teaterförening	20337	8	6	647	334	100000	4,92	
Oskarshamn	Oskarshamns Teaterförening	26926	8	5	852	1010	100000	3,71	20000
Torsås	Torsås Teaterförening - en del av Riksteatern	7091	10	7	353	256	35000	4,94	7500
Vimmerby	Riksteatern Vimmerby	15740		0			0	0,00	4000
Västervik	Västerviks Riksteaterförening	36696	9	7	1068	500	125000	3,41	3000
	Sammanlagt i länet:	218613	172	151	15135	14296	1217460	38	39500

* Emådalens Kulturförening fick 25 000 kronor i anslag. Dessutom 13 275 kronor extra för att täcka gage och lokal kostnader för När vi träffade varann.

Bygg- och bärhjälp

Spektakulära och visuellt minnesvärda föreställningar har ofta en häftig scenografi. Detta kräver att man har ett antal personer för bygg- och bärhjälp på plats före och efter föreställningen. Det är inte ovanligt med krav på 4 personer med byggtid 4 timmar och rivtid 2 timmar, för att ge ett exempel. Här kan nämnas att Mönsterås Blomstermåla Riksteaterförening hade ca 10 000 kr i Bygg- och bärhjälpkostnader under 2018. Om en förening inte skulle behöva fundera över denna extra kostnad och krånglet att få fram dessa personer skulle vi se ett helt annat utbud i länets repertoar. Här kan Riksteatern Kalmar län (RKL) vara behjälplig.

Om RKL skulle kunna erbjuda en subvention för bygg- och bärhjälp skulle det innebära en trygghet och stabilitet för föreningarna. RKL föreslår att föreningarna får ett stöd om max 20 000 kr per år via en enkel ansökan hos RKL.

Kostnadsberäkning: 12 föreningar x 20 000 kr = **240 000 kr**

Tekniska krav – främst för dans

Dansföreställningar har ofta omfattande tekniska krav vilket gör att de blir dyra och svåra att arrangera. Förutom bygg- och bärhjälp krävs ofta att man hyr in extra teknik och här kan många överraskningar dyka upp längs vägen. Dansen har många fördelar så som till exempel inga språkbarriärer, ungt tilltal och ofta unga utövare som kan locka en ung publik, men dessa fördelar lyckas i dagsläget inte uppväga nackdelarna för föreningarna. För att få föreningarna att arrangera dansföreställningar behövs det extra stöd via subventioner.

Att inte nå ut till en potentiell publik - marknadsföring

RKL utbildar teaterföreningarna kontinuerligt i marknadsföring, varumärkesbyggande, medlemsvård, kommunikation o.s.v. för att ge dem bästa möjliga förutsättningar att arrangera scenkonst. Trots att föreningarna ofta har kunskapen består de av ideella krafter som inte mäktar med att lägga in rätt marknadsföringsinsatser för att fylla salongerna. RKL har en vision om att kunna anställa tre marknadsförare i länet för att arbeta med ett antal kommuner vardera och arbetsledas som ett team av Riksteatern Kalmar läns verksamhetsutvecklare. Deras uppgift ska inte vara att ta över marknadsföringen från föreningarna utan att komplettera med t.ex. arbetsplatsträffar, arbetsplatsombud, initiera kringarrangemang t.ex. försnack, eftersamtal, workshops eller bokcirkel, stötta föreningarna i målgruppstänk och initiera samarbeten.

Dans

Gällande dansen finns en stor osäkerhet hos föreningarna p.g.a. att de är ovana dansarrangörer. Här skulle RKL gärna stötta både i repertoarplanering, marknadsföring och svårbedömda teknikkostnader. Ett stöd vi idag ger är att förhandla med producenter om totalpris – vad ska inkluderas i gaget. Denna diskussion är extra resurskrävande inom dansen. Vi tror att en turné där RKL erbjuder varje förening en dansföreställning som vi bekostar gaget för, ger stöd i marknadsföringen och lyfter diskussionen mellan föreningarna i länet skulle kunna få dem att hitta nya målgrupper och få en publik till dans. Det skulle ge tryggare arrangörer inför framtida repertoarval. Det är av största vikt att föreningarna inte misslyckas med att fylla salongen.

Kostnadsberäkning: 12 kommuner x 20 000 kr i gage plus 5000 kr per förening i marknadsföring och kringarrangemang = **300 000 kr**. RKL kan tänka sig att göra denna satsning under en två- eller treårsperiod och engagera några föreningar i taget.

Riksteatern Kalmar län främjar scenkonsten i länet med olika typer av arrangörsstöd till Riksteaterföreningar och skolor:

Resurser och stöd från Riksteatern Kalmar län

- * Arrangörsstöd/Repertoarstöd/Utbildning
- * Subventioner för scenkonst till barn och unga/skolan

Publik 2018

- * **14296** i offentlig publik i Kalmar län
- 6,5% av den vuxna befolkningen i länet
- * **21878** elever som såg scenkonst
- 45% av eleverna i länet

Med ökade resurser kan Riksteatern Kalmar län:

- * öka Arrangörsstöd/Repertoarstöd/Utbildning
- * öka subventioner för scenkonst till barn och unga/skolan
- * ge extra stöd för dans
- * ge stöd för bygg- och bärhjälp - ett uttalat hinder för många arrangörer
- * ge mer subventioner till resor
- * främja fler scenkonstlokaler - nå fler platser
- * stötta mer i marknadsföring - mer stöd för fyllda salonger

Publikmål med ökade resurser

- * **21900** i offentlig publik i Kalmar län
10 % av den vuxna befolkningen i länet
- * **43724** elever som ska se scenkonst
90% av eleverna i länet

En fortsatt satsning på scenkonst behövs. Lika viktigt är en ständigt pågående diskussion kring vilka riktlinjer och incitament från Region Kalmar län som måste prioriteras för att nå målen i Kulturplanen och RELEVant.

För Riksteatern Kalmar län

Katarina Johansson, ordförande